יודישע אילוסטרירטע צייטונג

Żydowska gazeta illustrowana.

Wychodzi każdego piątku.

Prenumerata wynosi: Rocznie 10 K. = 5 Rbs. Półrocznie 5 K. = 2.50 Rbs. Kwartalnie K 2.75 = 1.50 Rbs.

Pojedynczy egzemplarz 20 h. — 10 Kop.

Redakcya i Administracya: Kraków, Grodzka 62.

Jüdische Illustrierte Zeitung.

ערשיינט יעדען פרייטאג.

אבאנאמענטס־פרייז: יעהרליך: 10 קראָנען. = 5 רובל. האלביעהריג 5 קראָנען = 2.50 רובל. פיערטעל יעהרליך 2.75 קראָנען, = 1.50 רובל.

איינצעלנע נומער 20 העללער = 10 קאפ.

אין אנדערע לענדער: יעהרליך 15 פראנק, האלביעהריג 7.50 פיערטעליעהריג 4 פראנק.

רעדאקציאן און אדמיניסטראציאן: קראקא גראדזקא 62. טעלעפאן נר׳ 412.

עסטרר. פאסטשפארקאסען־קאנטא נר׳ 67,341.

די הינריכטונג פון א אונשולדיגען אין שפאניען.

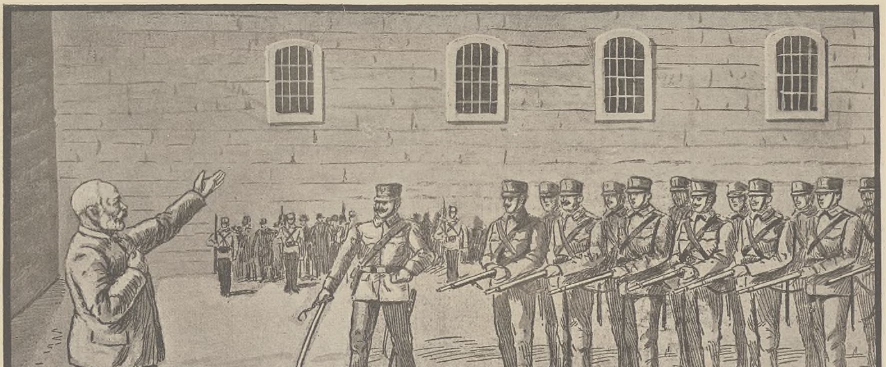

די הינריכטונג פון א אונשולדיגען אין שפאניען: אים הויף פון געפענגניס „מאָנטויאיטש" אין בארצעלאָנע ווערד דער אונשולדיגער פערער רערשאָסען. „ציעלט גוט! רופט ער צו די זאָלדאטען. „עס לעבע שפאניען".

די היינטיגע נומער ענטהאלט א פרייז־רעטהזעל מיט 4 פרעמיעס.

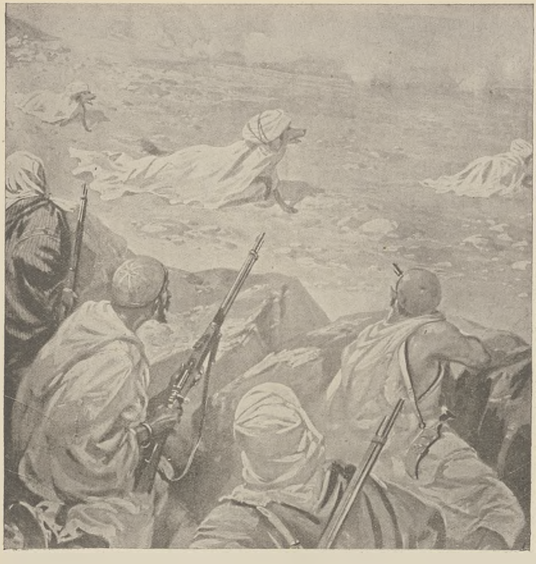

דער קריעג אין מאראקא; די קאבילען שיעסען פון הינטער א בארג אויף די שפאניער.

צו די לעזער.

מיט דעם 1 אקטאבער האט זיך אנגעהויבען דאס 4־טע קווארטאל. מיר בעטען אלע אבאנענטען, וואס זייער אבאנעמענט ענדיגט זיך איצט, זיי זאלען עס תיכף ערנייערן, כדי מיר זאלען נישט מוזען איבערברעכען די צושיקונג פונ'ם בלאט.

•

די פ. ט. אגענטען ווערען אויפגעפאדערט, תיכף צו בעגלייכען זייערע רעכנונגען, ווייל זאנסט וועלען מיר זיי נישט מעהר צושיקען די בלעטער.

•

אונזער הויפטפערטרעטער אין רוסלאנד איז: י. מערעצקי, ווארשא, במיעלנא נו' 40. פיליאלע אין לאדז: פ עיאור נו' 16.

אין רומעניען: יאזעף בארטפעלד, פאסקאני.

אין בעלגיען: ס. קאהאן, אנטווערפען.

אין אמעריקא: ש. הדוקערמאן, ניו־יארק, 50 קאנאל־סטריט.

די אדמיניסטראציע.

די הינריכטונג פון א אונשולדיגען אין שפאניען.

ווען מיט עטליכע חדשים צוריק איז אין דער נעגענד פון מעלילא אויסגעבראכען דער קריעג צווישען די שפאניער און די מאראקאנער אין די שפאנישע רעגיערונג האט זיך געזעהען געגויטהיגט, דארטהין צו שיקען א גרויסע מיליטערישע מאכט, כדי צו דערהאלטען איהר כבוד, האט די אונצופריעדענע, אויסגעבייטעטע און געקנעכטעטע שפאנישע בעפעלקערונג בענוצט די געלעגענהייט פון דער רעגיערונג און ארויסגערופען א רעוואלוציע.

צוערשט האט זיך געדוכט, אז איצט וועט דאס קלעריקאלע, פינסטערע שפאניען בעקומען דעם לעצטען שטויס און דאס פאלק וועט פון זיך אבוואַרפען דאס יאך פון זיינע אונטערדריקער. אין אלע גרויסע שטעדט האט זיך דאס פאלק אקעגען געשטעלט די בעהערדען. די רעזערוויסטען האבען נישט געוואלט איינרוקען צום מיליטער, די מיליטערציגע האט מען נישט געלאזט אבפאהרען און אויך א טהייל פון מיליטער נופא האט פערלעצט די דיסציפלין און נישט געוואלט געהארכען די בעפעהלע פון די פארגעזעצטע.

אין פיעל שטעדט זענען אויסגעבראכען פע־מליכע רעוואלוציעס. מען האט ערריכטעט באריקאדען אין די גאסען, אויסגעפלינדערט און פערברענט די רייכע קלויסטערם, פערפאלגט די אונטערדריקער און אויסגערופען די פרייהייט אים לאנד.

אבער די גאנצע בעוועגונג איז נישט געלונגען, זי איז צו פלוצים אויסגעפלאצט, אהן געניגענדע הכנות, אהן א געהעריגער ארגאניזאציע, איבערדעם איז עס דעם ענערגישען איינשרייטען פון דער רעגיערונג אין א קורצער צייט געלונגען, מיט דער הילף פון דעם טריי־געבליבענען מיליטער די בעוועגונג צו דערשטיקען אין פייער און בלוט. צעהנדליגנער טויזענדע פון די רעוואלוציאנערע האט מען געווארפען אין די געפענגניסע, טויזענדע שמאכטען אין די לעכער. וואס זענען נאך געבליבען פון די אינקוויזיציאנס־צייטען און הונדערטע האט מען געשאסען און אויפגעהאנגען. די רעאקציע האט געזיגט אויף דער גאנצע ליניע.

יעדער זיעג מאכט איבערמיטהיג. די שפאנישע רעגירונג, זעהענדיג אז ס'איז איהר געלונגען צו צערטרעטען די רעוואלוציאנערע בעוועגונג און צו דערשטיקען יעדען פרייען געדאנקען, האט זי זיך גענומען, אויסצוגראבען די ווארצלען פון דער אונצופריעדענהייט און זיי צו פערניכטען, זי האט זיך נישט בעגנוגט מיט דער הינריכטונג פון די רעוואלוציאנערע, וואס מען האט דערטאפט אויף די באריקאדען און ביי די בלוטיגע קעמפפע, נאר זי האט זיך גענומען זוכען די אנשטיפטער און אורהעבער פון דער גאנצער בעוועגונג.

און אויף דיעזען וועג האט זי געטראפען אויף א געוויסען פערער, וועלכען מען האט ארעסטירט, געשטעלט פאר א קריעגס־געריכט, פערארטהיילט צום טויט און טאקי באלד דאריף דערשאסען.

פערער איז א רייכער שפאנישער בוכהענדלער. פאר צוואנציג יאהר בערך האט ער זיך ערקלערט אלס טהעארעטישער אנארכיסט. זייטדעם אבער איז ער געזעסען רוהיג און זיך נישט געמישט אין פאליטישען לעבען, זיין גרויס פערמעגען האט ער פערווענדעט דאצו, צו גרינדען אין שפאניען פרייע שולען, ביבליאטהעקען, לעזע־צירקלען וכדומה. ער איז געווען א מיטגליעד פון די פריימוירער, האט בעקעמפפט דעם קלעריקאליזמוס. אבער אין דער גאנצער צייט קען מען איהם נישט נאכווייזען קיין שום טעראריסטישען אקט. אים שפאנישען פאלק, דערהויפט ביי די ניעדריגערע קלאסען, איז ער געווען שטארק פאפולער און געאכטעט.

ביי דער איצטיגער רעוואלוציע האט זיך פערער נישט בעטהייליגט. אזוי פערזיכערן די רעוואלוציאנערען זעלבסט. די שפאנישע רעגיערונג וויל אבער וויסען, אז ער האט זיך יא בעטהייליגט, האטשי קיין ממשות׳דיגע בעווייזע דאפאר האט זי נישט. און אזוי האט זיך אין דעם שרעקליכען געפענגניס מאנטזואיטש (אין באַרצעלאנא)

די עראבערונג פון דער לופט: די לופטבאלאן-וואך אן ציריך.

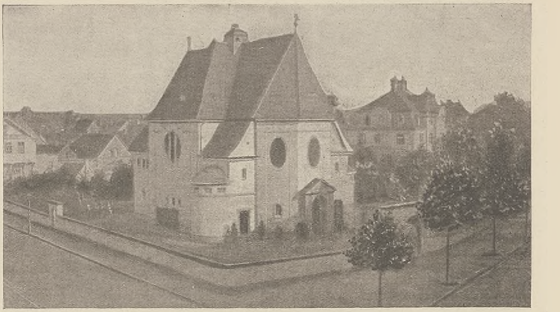

די נייע שוהל אין מעסינגען.

אבגעשפיעלט א בלוטיגע דראמא וואס דערמאנט די שרעקליכע צייטען פון דער אינקוויזיציע: מען האט א אונשולדיגער מענש פערארטהיילט צום טוידט אהן א רעגעלרעכטען משפט, אהן בעווייזע, אהן יערען ווירקליכען גרונד. — די שפאנישע רעגיערונג האט זיך געזעצט אין קאפ, פער'ער'ן צו בעזייטיגען און זי האט איהר עקשנות אויסגעפיה'רט...

ווען מען האט זיך דערוואוסט, אז פערער איז צום טוידט פערארטהיילט, איז נישט בלויז אין שפאניען, נאר אויך אין גאנץ אייראפא ענטשטאנען דער גרעסטער שטורם. פון אלע זייטען זענען געפלויגען טעלעגראמען קיין מאדריד מיט ביטען. פארדערונגען און דראהונגען, דאס בלוטיגע אורטהייל זאל נישט אויסגעפיהרט ווערען. אפילו די פראנצעזישע רעגיערונג האט זיך פאר איהם פערווענדעט, זאגאר דער פאפסט האט געלאוט מודיע זיין, אז עס איז בעסער, נישט אויסצופיהרען דאס אורטהייל. פערער'ס טאכטער, א אקטריסע אין פאריז, האט זיך געווענדעט דירעקט צום שפאנישען קעניג מיט א ביטע, איהר אונשולדיגען פאטער צו בעגנאדיגען.

די פאליטישע לאגע אין עסטערריך: טשעכישער לאנדסמאנן-מיניסטער דר. זאטשעק.

אבער אלעס דאס האט נישט געהאלפען. די שפאנישע רעגיערונג האט איהרס אויסגעפיהרט: דער אונשולדיגע פערער איז דערשאסען געווארען. רוהיג און געפאסט איז ער געגאנגען צום טוידט. רוהיג און גלייכגילטיג האט ער בעגריסט די זאלדאטען, וואס האבען געהאלטען זייערע געלאדענע ביקסען געגען זיין ברוסט; „ציעלט גוט!" האט ער זיי צוגערופען; מיט אפענע אויגען האט ער געקוקט דעם טוידט אין פנים ארייַן — ער איז געפאלען ווי א אמת'ר העלד!

זיין טוידט האט ארויסגערופען די גרעסטע ענט־ריסטונג אין דער גאנצער וועלט. אין אלע גרויסע שטערט ווערען אבגעהאלטען פראטעסט־פערזאמלונגען און דע־מאנסטראציעס געגען דער שפאנישער רעגיערונג. די שפאנישע קאנזולען און אמבאסאדארען אים אויסלאנד ווערען בעשימפפט און בעדראהט; צום צייכען פון פראר־טעסט זענען אין פיעל שטערט אויסגעבראכען שטרייקס. דער שפאנישער קעניג בעקומט יעדען טאג דראהבריעף, אז ער וועט בעצאהלען מיט זיין לעבען פאר פערער'ס טוידט.

וואס אין שפאניען גופא טהוט זיך, איז נישט בעקאנט. די רעגיערונג האט איינגעפיה'רט אזא שטרענגע צענזור, אז מען קען פון דארט נישט בעקומען קיין שום בריעפליכע אדער טעלעגראפישע ידיעות וועגען דיזען פאל. זיכער אבער איז אויך דא־ט די ענטריסטונג און די אויפ־רעגונג גאר געוואלטיג און די שפאנישע מאכטהאבער ציטער'ן פאר זייער לעבען. דער קעניג האט געמוזט זיין געפלאנטען בעזוך ביים פארטוגיזישען קעניג אויסגעבען. אין דער שפאנישען קאמער זענען פארגעקומען געוואלטיגע סצענעס — די רעגיערונג קען זיך נאר קיין עצה נישט געבען, דעם שטורם איינצושטילען.

שפאניען וועט נאך האבען פיעל צו ליידען וועגען דעם שרעקליכען משפט; אזא קליין שוואך לאנד טאר נישט יגנארירען די עפענטליכע מיינונג פון דער גאנצער וועלט און מוז זיך רעכענען מיט'ן יושר און מיט דער מענשליכקייט.

דער חכם־באשי פון באגדאד.

מיר האבען שוין אין פאריגער נומער בעריכטעט איבער דער פטירה פונ'ם באגדאד'ער חכם־באשי, הרה"ג ר' יוסף חיים ז"ל.

דער פערשטארבענער חכם־באשי פון באגדאד.

דער פערשטארבענער, וואס זיין בילד ב'רענגען מיר אין היינטיגער נומער, איז געווען איינער פון די גרעסטע גאונים אין די ארצות־המזרח און איינער פון די ענער־גישעסטע רבנים אין די טירקישע לענדער. ער איז ביי אלע דארטיגע יודען געווען שטארק אנגעזעהען און אויך די רעגיערונגס־קרייזען און די מאהאמעדאנישע הויכע גייסטליכע האבען איהם שטא־ק געאכטעט און געשעצט. זיין פטירה איז פא־ דער באגדאד'ער קהלה א גרויסער פערלוסט א אבידה שאין תמורתה! זכר צדיק לברכה.

זעלבסטמארד פון אמעריקאניש יודישען מיליאנער.

אין וויען האט פאר קורצעם געענדיגט דורך זעלבסטמארד דער אמעריקאנישער מיליאנער און צייטונגס־פערלעגער אלבערט פ ו ל י צ ע ר.

פוליצער, א ברודער פון דעם גרעסטען אמעריקא־נישען צייטונגס־מאגנאטען יאזעף פוליצער, דעם פערלע־גער פון „ניו־יארק העראלד", שטאמט פון מאקא (אונגארן). גלייך זיין ברודער איז ער יונג אויסגעוואנדערט קיין אמעריקא, וואו ער האט זיך מיט דער צייט ארויפגע־ארבייטעט אלס צייטונגס־הערויסגעבער און ערווארבען שווערע מיליאנען. עטליכע גרעסטע אמעריקאנישע צייטונגען זענען זיין אייגענטהום און איינגעריכטעט זענען זיי אויף דעם מאדערנסטען אמעריקאנישען שטיינער. פון וועלכען מיר אייראפעער האבען גאר נישט קיין בעגריף. עס איז גענוג צו דערמאנען, אז דיעזע גרויסע בלעטער האבען זייערע אייגענע טעלעגראפען־דראהטען, זייערע אייגענע אייזענבאהנליניעס און אייגענע שיפען און זיי ברענגען די וויכטיגסטע נייעסען פון דער גאנצער וועלט אין דער קירצעסטער צייט נאך די געשעהעניש. דער „ניו־יארק העראלד" למשל, ערשיינט צוגלייך אין ניו־יארק און אין פאריז, דורך א בעזונדערן קאבעל־דראהט ווערען די וויכטיגסטע ידיעות איבערגעשיקט פון פאריז קיין ניו־יארק און פון ניו־יארק קיין פאריז, און ביידע ענטהאל־טען אין גלייכער צייט די וויכטיגע נייעסען פון אלע 5 וועלטטהיילען.

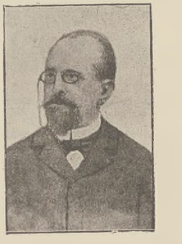

די פאליטישע לאגע אין עסטערייך: אקערבוי־מיניסטער דר. בראף.

די פוליצער'ס האבען דורך זייערע ריהריגע אונטער־נעהמונגען ערווארען גרויסע פערמעגענס. זיי ווערען גע־רופען די אמעריקאנישע צייטונגס־מאגנאטען.

נישט קוקענדיג אבער אויף דיזען גרויסען רייכ־טהום איז אלבערט פוליצער געווען א העכסט אונגליק־ליכער מענש. ער האט געליטען פון א שווערער נערוועזער קראנקהייט, וועלכע האט ביי איהם אוועקגענומען דעם שלאף. דאס האט איהם פערביטערט דאס לעבען און ער האט זיך געמוזט צוריקציעהען פון אלע אונטער־נעהמונגען. א גרויסער טהייל פון זיין ריעזען־פערמעגען איבערניכט ער א געוועלשאפט, וועלכע פערפליכטעט זיך, איהם אויסצוצאהלען א רענטע פון א פיערטעל מיליאן יעהרליך ווי לאנג ער וועט לעבען. אליין פאהרט ער

ארום אין אלע גרויסע שטעדט. פון איין דאקטאר צום אנדערען, זיך קורירען.

די לעצטע צייט האט ער זיך קורירט אין ווינן ביים דאָקטאר פאלאק. ווען דער דאקטאר איז צו איהם געקומען דאס לעצטע מאל, האט ער געטראפען זיין צי־מער פערשלאסען. ער לאזט באלד אויפברעכען די טהיר און טרעפט פוליצער'ן ליענען טוידט אויף דער ערד, האלטענדיג אין דער רעכטער האנד דעם רעוואלווער. ווי די אויספארשונג האט ארויסגעוויזען, האט זיך פוליצער געשטעלט פאר דעם וואנדשפיגעל, און זיך אריינגעיאגט א קויל דורכ'ן קאפ. די קויל איז אריין דורכ'ן רעכטען שלעף, האט דורכגעבויערט דעם מוח און איז דורך דעם אנדערען שלעף.

ווי עס ווייזט אויס האט פוליצער צוערשט איינ־גענומען גיפט, ווייל אויפ'ן טיש איז געשטאנען א לעריג פלעשיל מיט דער אויפשריפט „גיפט". נאר זעהענדיג אז דאס גיפט ווירקט נישט תיכף, האט ער זיך דערשאסען.

פוליצער איז געשטא־בען קינדערלאז. זיין פערמע־גען האט ער פערשריבען דער „וויענער פרייוויליגער רעטונגס־געזעלשאפט".

די היגריכטונג פון א אונשולדיגען אין שפאניען: פערער'ס טאָכטער.

א יודישער דעפוטאט צו דער רוסישער דומא.

אין רוסלאנד זענען פארינע וואך פאָרגעקומען דריי ערגענצונגס־וואהלען צו דער דומא אין די דריי גרעסטע שטעדט פון רוסישען רייך: פעטערסבורג, מאסקווא און אדעסא.

ווי זייט ס'זאל נישט הערשען אים גאנצען לאנד די רעאקציע, האבען די וואהלען געבראכט א נצחון די פרייהייטליכע פארטייען. און אלע אנשטרענגונגען פון די סאיוזניקעס, דורכצופיהרען זייערע קאנדידאטען, האבען נישט געהאלפען. אדרבה, זיי האבען בעקומען א שמעה־ליכע מפלה.

אין פעטערסבורג און אין מאסקווא זענען געוועהלט געווארען די קאדעטען קוטלער אין שטשעפקין, בעזונדערס איבערראשענד איז דער נצחון פון די קאדעטען אין מאסקווא, וואו די סאיוזניקעס און שווארצע מאה־ניקעס זענען זעהר שטארק.

נאך מעהר איבערראשענד איז דער נצחון אין אדעסא, וואו צום נאכפאלגער פונ'ם געוועזענעם יוד פערגאמענט איז אויסגעקליבען געווארען מיט א גרויסען רוב דער יוד ארקאדי בראדסקי. דער נצחון איז נאך גרעסער, ווייל מען האט פון דער געגנערישער זייט אנגע־ווענדעט אלע מיטלען, איבער־צושרעקען די יודישע וועהלער, אבער זיי האבען זיך נישט געלאזט און זענען גענוג מוטהיג אבצוגעבען זייערע שטימצעטעל פאר'ן יודישען קאנדידאט.

ביז איצט זענען אין דער דריטער דומא געזעסען בלויז צוויי יודען, ניסעלאָוויטש און פריעדמאן. פריעדמאן איז זעלטען ווען ארויסגע־טרעטען, ער איז נישט קיין רעדנער און קיין גרויסער פאליטיקער. אבער אויך ניסע־לאוויטש'ס אנוועזענהייט אין דער דומא האט וואס ווייניג בעמערקט, און זיינע א־ויס־טרעטונגען האָבען נאָר קיין איינדרוק געמאכט. ערשט אין דעם נייעם יודישען דע־פוטאט בראדסקי, וועלען די יודען זעהן א פעהיגען און וואַרמען פערטהיידיגער פון זייערע אינטערעסען.

בראדסקי איז א געבוי־רענער אין יאקאטערינאסלאוו. פון זיין 16־טען יאָהר אן וואהנט ער אין אדעס, וואו ער האט געענדיגט דעם אוני־ווערזיטעט און זיך פערשריע־בען אלס געהילף־אדוואקאט. פיפצעהן יאהר איז ער געבליע־בען אין דער שטעלע, ערשט אין יאהר 1905 איז ער בעשטעטיגט געווארען אלס אדוואקאט.

א דאנק זיין שענעם רעדנער־טאלענט און זיינע קענטניסע האט בראדסקי געוואונען פיעל וויכטיגע פראַ־צעסען און בעקומען אין אדעס א גרויסע רעפוטאציע אלס איינער פון די טאלענטפולסטע און עהרליכסטע אדוואקאטען.

בראדסקי איז אויך בעקאנט אלס פאליטישער כלל־טהוער. דורך פיעל יאהרען איז ער געוועזען מיטגליעד פון דער חברה „מפיצי השכלה" און אנדערע געזעלשאפטען.

בראדסקי'ס נצחון האט ביי די שווא־צע מאה'ניקעס ארויסגערופען א שטא־קע קאנסטע־נאציע. צוערשט האבען זיי געפרופט, מבטל צו מאכען די וואהל, ווייל אויף די שטימצעטעל האט מען געשריבען זיין נאמען „א־קאדיי", און באמת הייסט ער „אהרן". בראדסקי האט אבער תיכף בעוויזען, אז אויף אלע זיינע דאקומענטען איז ער פער־שריבען „א־קאדיי" און די לעצטע שפעקולאציע געגען איהם איז בטל געווארען.

א אינטערעסאנטע אודיענץ: פרוי טראפש ביים קאיזער.

א שרעקליך פאמיליענדראמא.

אין וויען איז פארינע וואך פארגעקומען א שרעק־ליך פאמיליענדראמא.

דער בוכבינדער יאהאן גרעפנער האט אויס קרענ־קונג וועגען שלעכטע געשעפטע און וועגען דעם טוידט פון זיין פרוי, זיין עלטסטען זוהן געטעדטעט, צוויי אנדערע

א שרעקליך פאמיליענ־דראמא: יאהאן גרעפנער און זיינע קינדער.

קינדער שווער פערלעצט און דערנאך זיך זעלבסט גע־שאסען.

די שרעקליכע טהאט איז געשעהען פארינען דא־נערסטאג פארמיטאג. גרעפנער איז פלוצים א היים־געקומען פון דער ארבייט און האט זיין פעדיענע־ין א וועקגעשיקט מיט א בריעף צו זיינ'ס א קאלעגע. ווען די דיענערין איז א האלבע שעה שפעטער צוריקגעקומען, טרעפט זי די טהיר פון דער וואהנונג פערשלאסען, זי אלאמירט. מען ברעכט אויף די טהיר און טרעפט גרעפנער ליעגען אויף דער ערד מיט א דורכגעשאסענער שלעפע. נעבען איהם ליעגט זיין עלטסטער זוהן האנס. עבענפאלס דע־שאסען. ביידע זענען שוין טויט. אין בעט ליעגען די צוויי יונגערע קינדער, דורך שוס־וואונדען שווער פערלעצט.

אויפ'ן טיש זענען געלעגען עטליכע אבשיעדס־בריעף, אין וועלכע גרעפנער איז מודיע די גרינדע פון זיין פורכטבארען שריט. ער בעט, מען זאל רחמנות האבען אויף זיינע זעכס ארימע געשוויסטער און זיי פערזארגען.

גרעפנער איז געוועזען זעהר א סאלידער ארבייטער. זייט א צייט איז ער געוועזען שטארק מעלאנכאליש און האט געאייסערט זעלבסטמארד־געדאנקען.

אויך די צוויי קינדער זענען דעם אנדערען טאג געשטארבען.

דאס קבר פון מרדכי ואסתר אין שושן.

פיעל פון די מאדערנע היסטא־ישע פארשער פרו־פען אבצולייקענען די אמת'קייט פון דער גאנצער מעשה וואס ווערד דערצעהלט אין מגלת־אסתר און זיי בענדינ־דען זייערע טענות דאמיט, וואס אין דער אלגעמיינער וועלטגעשיכטע איז נישט פארהאנען קיין שום זכר צו א זעלכען עריאייננים.

עס איז נישט דא דער ארט, דאריבער צו פאלע־מיזירען, מיר ווען בדויכען נישט קיין ראיות פון נישט־יודישע היסטאריקער פאר אונזער געשיכטע, פאר אונז זענען אונזערע אייגענע היסטאריקער גענוג בעגלייבט. אבער ווען דייטשע געלעהרטע ווי דעליטש און זיינע חברים פרובען אבצולייקענען פיעל וויכטיגע זאכען פון אונזער געשיכטע געשטיצט אויף אלטע דענקמעלער און שטיינער, וועלכע זענען אין לעצטער צייט אויסגעגראבען געווארען אין בבל, אשור און פערזיען, אזוי מעגען מיר זיך איצט אויך שטיצען אויף א זעלבע אויסגראבונגען, כדי צו בעווייזען דעם אמת פון אונזערע כתבי־הקודש.

אין דער אלטער פערזישער שטאדט סוסא (דאס ביבלישע „שושן הבירה") געפינט זיך אגיא'לט אבער גוט ערהאלטען גראב־דענקמאל, וועלכעס ווערד פון דעם פאלק בעצייכנעט אלס דאס קבר פון מרדכי ואסתר. דער דייט־שער אריענטרייזענדע הערמאן בוכאיד, וועלכער נעמט פאר היסטארישע פארשונגען און אויסגראבונגען אין יע־נער געגענד, האט זיך מיט דער זאך אינטערעסירט און לויט זיין איבערצייגונג איז די פאלקס־זאגע ריכטיג, ווייל זי געפונט זיך שוין אין די עלטסטע פערזישע קראניקען. ער האט אויך געלאזט אבפאטאגראפירען דאס דענקמאל, פון וועלכען מיר ברענגען א בילד אין אונזער היינטיגער נומער.

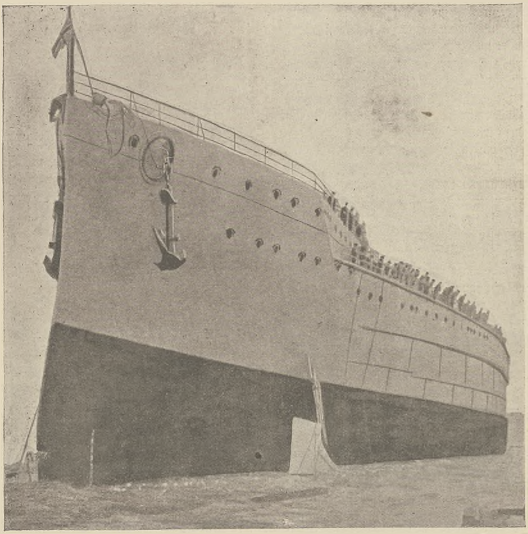

דאס גרעסטע קריעגס־שיף אויף דער וועלט: דאס ענגלישע פאנצערשיף „נעפטון".

אייזען־ערצייגונג דורך עלעק־טריציטעט.

זייט די וועלט שטעהט פלאגען זיך אב גרויסע קעפ (און אויך פערשיעדענע שווינדלער) צו געפונען א ספאסאב, ווי אזוי צו ערצייגען גאלד אויף מעכאנישען וועג. אין דער לעצטער צייט זענען אויך פארגעקומען בעשטרעבונגען (עהרליכע און שווינדלערישע), וואס ווילען ערצייגען קינסטליכע דיאמאנטען און ברילאנטען.

אבער ווערער די אלטע אלכימיסטען, נאך די מאדערנע כעמיקער האבען עררייכט זייער ציעל. מאנכע האבען אבגעפיהרט זייער לעבען מיט נאר־נישט. אנדערע ווידער זענען דורך זייערע שווינדלייען פערפוילט גע־ווארען אין קרימינאל.

דאגעגען איז עס איצט געלונגען דעם שוועדישען אינזשיניער אקסעל לינדבלאד, צוזאמען מיט די אינזשיניערע גרענוואל און שטאלהויע, צו גע־פונען א מיטעל, ווי אזוי צו ערצייגען רויה־אייזען אין גרויסע מאסען מיט דער הילף פון עלעקטריציטעט.

די ערפינדער האבען שוין ארויסגענומען א פאטענט אויף זייער ערפינדונג און אויב דיעזעלבע וועט זיך בעווייזען גינסטיג, וועט דאס ארויסרופען די גרעסטע אומ־וועלצונג אין דער וועלט־אינדוסטריע. דאס רויה־אייזען וועט פערבילינט ווערען און אויסערדעם וועט מען נישט מעהר זיין אבהענגיג צו בעציעהען דאס אייזען פון גע־וויסע געגענדען, דארט וואו ער געפונען זיך אייזען־גרובען.

חוץ־לזה וועט דאס ארויסרופען א גרויסע פער־ענדערונג אויף דעם קויהלען־מארקט, ווייל, ווי בעוואוסט, ווערד איצט זעהר א גרויס קוואנטום פון קויהלען פער־ברויכט ביי דער הערשטעלונג פון רויה־אייזען.

איצט וועט זיך דיעזער פערברויך פערקלענערן און קויהלען וועלען איבערדעם ביליגער ווערען.

די ערפינדונג פון דעם שוועדישען אינזשיניער האט איבערדעם די גרעסטע בעדייטונג און קען מיט דער גרעסטען צופריעדענהייט בעגריסט ווערען.

דאס קבר פון מרדכי ואסתר אין שושן.

דער אלטער און דער נייער שאה פון פערזיע.

דער געוועזענער פערסישער שאך מאהמעד־אלי איז פארינע וואך אנגעקומען קיין אדעס, וואו ער איז אויפגענומען געווארען פון די רעגירונגסקרייזע מיט קעניגליכען כבוד. די צייטונגען האבען בעקומען דעם בעפעהל זיי זאלען דעם געוועזענעם שאך אנרופען נישט אנדערש ווי מיט'ן קעניגליכען טיטעל און זיך בעציהען צו איהם מיט גרויס כבוד.

דער געוועזענער הערשער פון פערסיען, האט ערשט איצט געהאט די געלעגענהייט צו זעהן ווי זיין לאנד זעהט אויס. זיין קאראוואן האט זיך געשלעפט איבער פערסיען א שענע עטליכע וואכען, אויף די שלעכטע וועגען, צוזאמען מיט'ן שאך זענען געפאהרען א גרויסע סוויטע, צווישען וועלכע עס האט זיך אויך געפונען דער געוועזענער דיקטאטאר עמיר־דזשענק־באנאטור. דער שאך האט זיך ערשט איצט ארומגעזעהן, וואס פאר א טרויריגע ראלע דער דיקטאטאר האט געשפיעלט אין זיין מפלה און ער האט איהם דארום די גאנצע צייט צו זיך נאר נישט צוגעלאזען.

מיט דעם שאה'ס פרוי פאהרען איהרע זיעבען הויף־דאמען און זייערע משרתים (סריסים), וועלכע בילדען צוזאמען דעם שאה'ס הארעם. אריינגעהן אין דעם הארעם מעג נאר דער שאך און זיינע קינדער.

אין קאזווין האט דעם שאך בעגעגענט די רוסישע קאזאקען־בריגאדע, וועלכע האט איהם אפגעגעבען דעם געהעריגען כבוד. און האט געוויזען די מיליטערישע קונצען, וואס די קאזאקען קענען. דאס האט אויפ'ן שאך געמאכט אזא שטארקען איינדרוק, דאס ער האט באלד דערצעהלט זיינע איינדריקע דער פרוי מיט איהרע הויפדאמען און זיי האבען זיך מיט דעם אזוי ווייט פאראינטערעסירט, דאס אויף זייער בקשה, האבען די קאזאקען נאכאמאל איבער־געמאכט די אלע קונצען.

דעם שטארקסטען איינדרוק האט געמאכט אויפ'ן שאך די באהן מיט'ן סאלאן־וואגאן און דער לאקאמאטיוו, וועלכער ער האט צום ערשטען מאל דערזעהן, קומענדיג קיין פעטראווסק. גאנצע טעג איז ער געשטאנען אין וואגאן ביים פענסטער און האט זיך אינטערעסירט מיט יעדער זאך, וואס ער האט געזעהן. אדורכפאהרענדיג ביי די קאזאקען־סטאנציעס אין קאווקאז האט ער זיך אויסגעפרעגט, ווי זיי לעבען און וואס פאר א ארדנונג עס הערשט ביי זיי.

די רייזע אין שנעל־צוג האט אויפ'ן שאך געמאכט א גוטע ווירקונג. ער איז געווארען פרעהליך און האט געהייסען קויפען רוסישע צייטונגען און איהם פארלייענען די פאליטיק און די וויכטיגסטע נייעס. וואס ס'איז עפעס פארגעקומען פאר דער לעצטער צייט. אז ס'איז איהם שוין בעשערט צו זיין אין גלות, האט דער שאך געזאגט, וויל ער עס אויסנוצען, ער געהמט זיך דא־ום פאר צו לערנען ווי געהעריג די רוסישע שפראך, כדי זיך געהנטער צו בעקענען מיט'ן פאליטישען און עקאנאמישען לעבען פון רוסלאנד. דער שאך רעכענט אין ניכען געהן זעהען די גרעסער גרויסע פאבריקען און זיך בעקענען מיט דער ענטוויקלונג פון דער גרויסער האנדעלס־שטאדט.

אין דער זעלבער צייט ווען דער אלטער שאה הייבט אן א נייע לעבען און וויל זיך ערשט איצט לערנען, ווי אזוי מען בעדארף צו רעגירען א לאנד. ער וויל ערשט איצט שטודיר'ען אייראפעאישע מנהגים און מאָדערנע אייראפעאישע איינריכטונגען, זיצט זיין זוהן, דער יונגער שאה .בכבודו של עולמי אויף דער שטוהל און קוקט צו ווי דאס פאלק פרובט זיך אליין צו רעגירען.

אבער ווי יונג דער שאה זאל נישט זיין, איז זיין פאלאץ איצט דער מיטעלפונקט פון דער מלוכה. יעדען טאג קומען צוזאמען אין פאלאץ די מיניסטארען, געגעראלען מיט די הויפלייט און אלע וואס האבען עפעס א בקשה צום שאך. אלע געשעפטען ווערען ערלעדיגט דא אויפ'ן ארט אונטערן שאטען פון די ציפרעסען־בוימער.

באלד אין דער פריה קומען צוזאמען אין הויף מאסען מענשען, וואס שמועסען און רייסען זיך צווישען זיך. שפעטער קומען די שופטים. די הויפלייט, וועלכע זעצען זיך אויס אויף די דיוואנעס און נידעריגע בענקעלעך, וואס שטעהען אויסגעשטעלט און די איינוכען (סריסים) געקליידט אין רויטען דערלאנגען טהעע, קאפע און אנדערע קאלטע משקאות. דא קען מען זעהן דעם מיניסטער פון אינערען סארדאר־אדאר ווי ער שמועסט מיט די פערשיערענע מענשען פון פאלק, וואס קומען עטוואס בעטען. איצט איז שוין אין הויף שטיל, רוהיג, מען הערט ניט קיין קללות, קיינע געוואלדען, דער לעצטער מענש פון פאלק בעקומט דא א ריכטיגע קלא־ע תשובה אהן א הויכען ווארט צו הערען.

מיטאג עסען די מיניסטארען דא צוזאמען מיט זייערע שרייבער און געהילפען. מען קען דא זעהן, ווי דער לעצטער שרייבער שטעקט איין די פינגער אין טאפ רייז, אין וועלכער ס'האט נאר וואס געהאלטען די האנד דער מיניסטער.

נאך מיטאג רוהען אלע אונטער דעם שאטען פון די שענע בוימער. די הויפלייט אין א בעזונדערען ווינקעל, אבגעטיילט פון די שרייבערס, א זייגער 4 נאכמיטאג, נעהמט מען זיך ווידער צו דער ארבייט. אבער איצט ארבייט זיך שוין נישט אזוי ערנסט ווי פריהער, מען לאזט שפיעלען דעם ארקעסטער, עס קומען באלד צוזאמען דער עולם פון שטאדט, וואס ווילען זיך דערקוויקען פון דער היץ אין דעם שענעם פארק, וואו מען האט א מאל אין דער צייט ווען דער אלטער שאך האט געהערשט נישט געטארט אריינגעהן.

מען זעהט, אז דער שאה און זיינע ראטהגעבער לעבען זיך דערווייל א גוטען טאג. זיי האבען ווייניגער דאגות ווי אייראפעאישע מיניסטער — די פראגע איז נאר, ווי אזוי דאס לאנד ווערד רעגירט און וואס ס'זענען די רעזולטאטען פון אזא מין רעגירען?...

די רייכסטע פרוי אויף דער וועלט: פרוי הארימאן.

אייזענערצ יגונג דורך עלעקטריציטעט: ערפינדער אינזשעניער לינדבלאד.

א יודישער וועלטרייזענ־דער.

דער יודישער געלעהרטער און וועלטרייזענדער עלקאן נ. אדלער, איז איינער פון די מערקווירדיגסטע יודישע פערזענליכקייטען.

וועהרענד אנדערע וועלטרייזענדע פאהרען ארום זוכען נייע געגענדען, נייע לענדער, וואסערן, געבירגעצ. — זוכט ה' אדלער אלטע יודישע כתבי־יד, האנדשריפטען און דאקומענטען און צו ריזען צוועק בערייזט ער די גאנצע וועלט.

זיין ערשטע רייזע האט ער אונטערגענומען אים יאהר 1888 קיין ירושלים, קאירא און קאנסטאנטינאפעל, וואו ער האט ערוואָרבען ביי א אלמנה פון א קאראאיטישע .הכמ' וויכטיגע קא־עאישע האנדשריפטען.

די וויכטיגסטע ענטדעקונג אבער האט אדלער געמאכט אים יאהר 1895, ענדעקענדיג אין קאירא (מצרים) די „גניזה", א ווירקליכען אוצר פון אלטע יודישע כתבי־יד. וייענדיג דארט, איז ער געגאנגען בעזיכטיגען די אלטע שוהל אין פעסטאט ביי קאירא, וועלכע איז געראדע דעמילט אויסגעבעסערט געווארען. דאביי ענטדעקט ער די גניזה, א דונקלע נישע, וואו מען פלעגט בעהאלטען אלטע ספרים. צווישען די אלטע פלעטער האט ער געטראפען א אלטען סידור לויט מצרים'ישען מנהג און דאס האט איהם פעראנלאסט, צו זוכען וויטער צווישען דעם „שמות" און צו ענטדעקען די וויכטיגסטע כתבי־יד, וואס האבען ארויסגערופען א גרויסע בעוועגונג צווישען די גרעסטע יודישע פארשער.

עטליכע מאל איז אדלער געוועזען אין ירושלים, אים יאהר 1892 בעזוכט ער שפאניען, פארטוגאל און מאראקא, דארט האט ער בעזונדערס נאכגעפארשט וועגען דאקומענטען פון דער אינקוויזיציאנסצייט. אין מאדריד איז איהם געלונגען, אויפצוזוכען ביי א אלטען בוכהענדלער אויפ'ן בוידעם פיעלע וויכטיגע דאקומענטע וועגען דער אינקוויזיציע. דריי מאל איז ער געוועזען אין שפאניע

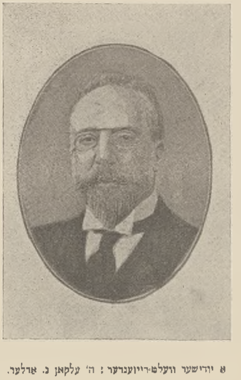

א יודישער וועלט־רייזענדער: ה' עלקאן נ. אדלער.

א העברעאישער אבענד אין טשארטקאוו: די פארשטעלער פון דעם שטיק „דור"

מאראקא, אלזשיר, טריפאלים און יעדעס מאל האט ער א היים געברענגט וויכטיגע כתבים און ספרים.

אים יאהר 1896 בעזוכט אדלער פערזיען, וואו ער האט ערוואָרבען זעהר וויכטיגע גאנץ נישט־בעקאנטע העברעאיש־פערזישע האנדשריפטען. א יאהר שפעטער רייזט ער קיין צענט־אלאזיען, בוכארא, סאמארקאנד. נאך פיעלע שוויעריגקייטען — די רוסישע רעגיערונג האט איהם נעמליך צוערשט נישט געוואלט ארייגלאזען און ערשט אויף פערווענדונג פון דער ענגלישער רעגיערונג האט ער געקענט בעטרעטען דאס לאנד — ענטדעקט אדלער אין בוכארא 37 וויכטיגע מאנוסקריפטע.

אין די שפעטערע יאהרען בערייזט אדלער אמעריקא, אינדיען און די נעבענלענדער, פון איבעראל ברענגענדיג די וויכטיגסטע רעזולטאטע.

אין דער געשיכטע פון דער יודישער ליטעראטור וועט אדלער'ס נאמען בעקומען א וויכטיג בלאט. איהם איז מעהר צו פערדאנקען, ווי מאנכען געלעהרטען. ער האט נישט מורא געהאט פאר די גרעסטע געפאהר'ען, האט זיך אויסגעזעצט די גרעסטע שטראפאצען, כדי צו ערְרייכען זיין ציעל און רעטען פיעלע וויכטיגע כתבי־יד פון דעם פער־לוירען־געהען.

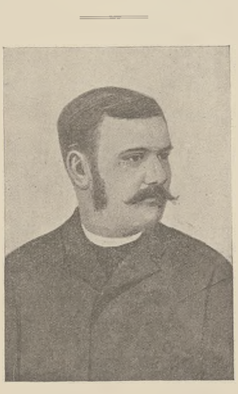

וועלכסטמאר פון א יודישען מיליאנער: אראלף פוליצער.

די רייכסטע פרוי אויף דער וועלט.

פארינגע וואך האט מען אין ניו־יארק געעפענט די צוואה פון דעם פערשטארבענען אמעריקאנישען אייזענבאהן־קעניג האררימאן.

עס האט זיך ארויסגעוויזען או זיין פערמעגען איז פיעל גרעסער, ווי מען האט עס אנגעשאצט.

יעדען פון זיינע קינדער האט הערימאן פער־שריעבען צו 30 מיליאן דאלאר. צווישען אנדערע קרובים האט ער צוטהיילט 15 מיליאן דאלאר. דער ירושה־סטעמפעל, וואס די רעגיערונג בעקומט, בעטרעפט 15 מיליאן דאלאר.

נאך דעם אלמען פערבלייבט דעם הויפט־יורש, דער פרוי האררימאן, נאך א זיכער פערמעגען פון 325 מיליאן דאלאר. דאס איז בערך 600 מיליאן רובעל אדער איבער 15 מיליאן קראנען. פרוי האררימאן איז איצט די רייכסטע פרוי אויף דער וועלט.

די געשעפטען פון איהר מאן וועט זי זיכער נישט פיהרען, דאצו געהערט דאס גרעסטע טאלענט און די גרעסטע שפעציאליטעט. די אייזענבאהנען וועלען געפיהרט ווערען דורך קאמפאניעס פון די אנדערע אמעריקאנישע מיליאנערע, וועלכע וועלען אויף דעם אופן ווערען די אמת'ע יורשים פון האררימאן, ווייל זייערע הכנסות זענען באמת אונגעהייער.

א העברעאישער אבענד אין טשארטקוב.

אין טשארטקוב איז ואנטאג, ב' דחוה"מ סכות 3 אקטאבער, צום ערשטען מאל פעראנשטאלטעט געווארען א ריין העברעאישער אבענד. עס איז אויפגעפיהרט געווארען אים געמיינדע טעאטערזאל דאס ביבלישע שוישפיעל „דור" פון דר. י. מ. זאלקינד, פערבונדען מיט רעקלאמאציאן, קאנצערט, הירטען־געזאנג און טאנץ.

די שוישפיעלער זענען געווען די שילער און שילערינס פון דער היעזיגער העברעאישער שול. (זעה אבבילד). דער זאל איז געווען איבערפילט און אלע צוהערער זענען זעהר בעגייסטערט א היים געגאנגען. זעלטען איז נאך א קינדערשטיק אזוי גוט אויפגעפיהרט געווארען. און זעלטען האט א שטיק נאך אזא ווירקונג אויפ'ן פובליקום געמאכט. און דאס גאנצע איינשטודירען פון דער אויפפיהרונג, מיט דער זעלטענער דעקאראציאן פון דער ביהנע, האבען מיר הויפטזעכליך הערן יעקב שטיינער (דער מיטלערער פון די 3 רייהע לינקס) צו פערדאנקען. פונ'ם ריינערטראג וויל הערר שטיינער א העברעאישע קינדער־ביבליאטעק גרינדען.

ערקלערונג דער בילדער:

אונטערע רייהע: די הירטען פון בית לחם, מיט פייל און בויגען.

מיטעלע רייהע: רעכטס: 3 געפאנגענע אין קייטען, סאלדאט, הירטע, גבריהו, שאול המלך, 3 פעלדהערן מיט פיקען, דער העברעאישע לעהרער ל. ל. אפפעלבוים, י. שטיינער, א־אנזשיערע פונ'ם אבענד, ב. רויזענצווייג.

אבערע רייהע: רעכטס: סאלדאט, 2 הירטינען, דוד מיט גלית'ס קאפף, 2 הירטינען, סאלדאט, גלית.

אפערסטע רייהע: כאראקטער־יורער מ. רייך.

דאס בילד איז שפעציעל פיר די „יודישע אילוסטרירטע צייטונג" אויפגענאמען פון אינזער בעליעבטען פאטאגראף אין קינסטלער הערר פלעשנער.

אנייע שוהל אין מעמינגען.

אם 8 סעפטעמבער איז אין דעם דייטשען שטעדטעל מעמינגען איינגעווייהט געווארען א נייע שוהל.

די קהלה, איינע פון די זידליכסטע אין דייטשלאנד, איז אויך איינע פון די קליינסטע, זי צעהלט קוים 50 יודישע פאמיליעס און האט ביז איצט נישט בעזיצט קיין איינענע שוהל, נאר געדאווענט אין א געדונגענעם לאקאל, וועלכעס איז נאר נישט־פאסענד געווען פאר א מקום־קדוש.

איבערדעם אויך איז די איינווייהונג פון דער נייער שוהל געווען א גרויסער יום־טוב פאר אלע מיטגליעדער פון דער קהלה און אויך די איבעריגע בעפעלקערונג פון שטאדט האט זיך אין איהר מיט גרוים אינטערעס בעטהיילינט. די שטאדטגעמיינדע האט געשענקט פאר דער נייער שוהל א פראכטפולען קאסטבאר'ען הענגע־לייכטער און צו דער איינווייהונג איז געקומען דער בירגערמייסטער מיט דעם גאנצען שטאדט פארשטאנד, ווי אויך די קאטוילישע און פראטעסטאנטישע גייסטליכע.

דער פרינץ־רעגענט פון באיערן האט צו דער פייער געשיקט א גראטולאציאנס־טעלעגראם.

די נייע שוהל איז צוואר איינפאך, אבער זעהר אריגינעל און שעהן געבויט.

אינטריגעס אין אבעסיניען: פרינץ טעסכסא פון אבעסיניען דאס אייניקעל פונ'ם נעגוס מיט זיין זוערטערין.

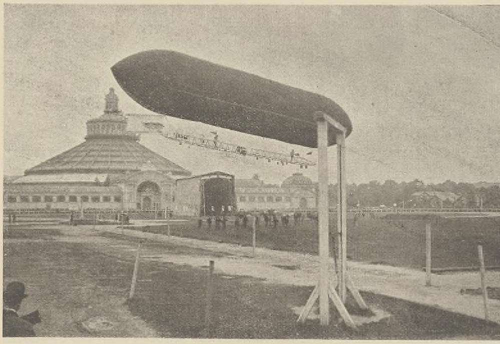

דער רעגנער־לופטבאלאן אין וויען: דער באלאן שוועבט ארום דער אויסשטעלונגס־רעטונדע.

דאס גרעסטע קריעגסשיף אויף דער וועלט.

די ענגלישע רעגיערונג וויל מיט אלע כחות דער־האלטען איהר קריעגעריש איבערגעוויכט אויפ׳ן ים. זעהענ־דיג, אז אויך די אנדערע לענדער שטעהען נישט שטיל, נאר פערשטארקען אויך זייער פלאטע, ווילען די ענגלענ־דער וועניגסטענס איבעריאגען אלע אנדערע מיט דעם, וואס זי בויען די גרעסטע קריעגסשיפען, ווייל די ער־פאהרונג פונ׳ם לעצטען רוסיש־יאפאנישען קריעג האט בעוויזען, אז עטליכע גרויסע שיפען שפיעלען א גרעסערע ראלע ווי גאנצע מענגע קליינערע.

דעם אנהויב האבען די ענגלענדער געמאכט מיט זייער שיף „דרידנוימה״ (דאס הייסט: „פירכטע נישט!״) זעהענדיג אבער אז די אנדערע טהוען זיי נאך און בויען אויך א זעלבע גרויסע ים קאלאסען, זענען זיי נאך גע־גאנגען א שריט ווייטער און בויען נאך גרעסערע שיפען.

דאס ערשטע שיף פ׳ן דיעזען טיפ איז דאס שלאכטשיף „נעפטון״, וועלכעס איז פארינע וואך צום ערשטען מאל א־אבגעלאזט געווארען אין וואסער אריין. דאס שיף האט א וואסערפערדרענגונג פ׳ן איבער 20,000 טאנען און א געשווינדיגקייט פון 21 קנאטען (ענגלישע מייל) פער שטונדע. עס איז דאס גרעסטע קריעגסשיף אויף דער וועלט.

ביז איצט קאסט שוין די ענגלישע קריעגספלאטע 8000 מיליאן. אפשר וועלען זיך די ענגלענדער דאמיט בעגנינען און נישט מעהר ארויפרופען דיעזען געפעהרליכען וועט־בעווערב, וואס פערשלינגט דעם מא־ך פון די פעלקער!

דער קריעג אין מאראקא.

די אילומינאציעס אין מאדריד. די פאראדעס און בעגייסטערונג פון די שפאנער וועגען זייער גלענצענדען זיגע איבער די קאבילען, זענען געווען צו פ״ית־צייטיג. לויט בעגלייבינטע ידיעות פון מאראקא איז די מאכט פון די קאבילען נאך נישט געבראכען און זיי זאמלען פרישע כחות, כדי די שפאניער פון נייעם איבערצופאלען. די שפאניער האבען דארט צוואר אנגעזאמעלט א גרויסע מיליטערישע מאכט, אבער ווייטער איבער דעם גורו־בערג האבען זיי מורא, זיך ארויסצוואגען.

דער קריעג ארום מעלילא וועט נאך געדויערן גאנץ לאנג און וועט נאך קאסטען די שפאניער ממון און דמים.

די שפאניער האבען איצט איינגעפיהרט אים קאמפף געגען די קאבילען א נייע קאמפף־מעט־האדע. אזוי ווי די קאבילען געפונען זיך שטענדיג גאנץ ווייט פון דעם שפאנישען לאגער און די האנדגראנאטען קענען זיי נישט ערגרייכען, האט מען איינגעפיה־ט די אלט־מארישע ארט. די גראנאטען צו שליידערן מיט שליידערימענס רעמילט פליעהען זיי גאנץ ווייט און זייער קראפט איז אויך פיעל שטארקער ווי ביים ווארפען מיט דער האנד.

אין מאראקא זעלבסט הערשט וועגען דעם פארדרינגען פון די שפאניער די גרעסטע ערביטערונג און אויפרעגונג. דאס פאלק קעהרט זיך האם געגען אלע איי־ראפעער. די פרעמדע קאנזולען האבען זיך געווענדעט צום סולטאן און געפאדערט, ער זאל זעהען צו שיצען די אייראפעאישע בירגער, ווייל ואנסט וועלען זיי איהם פער־אנטווארטליך מאכען פאר אלע פאלגען.

דער רעגנער־לופטבאלאן אין וויען: דער ערבויער אלעקסאנדער רעגנער.

דער רעגנער־לופט־באלאן אין וויען.

די וויענער בעפעלקערונג, וועלכע האט זיך נישט געקענט דערווארטען צו זעהען צעפעלין׳ס לענקבארע לופטבאלאן׳ס שוועבען אין דער לופט — האט דערלעבט א גרעסערע שמחה: לעצטען שבת און זאנטאג איז דער ערשטער עסטרייכישער לענקבארער לופטבאלאן אויפגעשטיגען אין וויען אין געגענווארט פון קאיזער, עטליכע מיטגליעדער פון דער קאיזערליכער פאמיליע, מיניסטער, געגערעלע, פערטרע־טער פון די העכסטע עמטער, געלעהרטע עצט. עצט. ווי אויך פון א פובליקום ביז צו 50000 מענשען.

דער ערשטער אויפשטייג איז געשעהען שבת נאכמיטאג אויף דעם טראברען־פלאץ. דארט איז גע־בויט געווארען א פראוויזארישע האלע, אין וועלכער דער באלאן איז אנגעפולט און באלאנסירט געווארען, ארום און ארום האט מען געבויט טריבינען און א פיעלטויזענד קעפפיגע מענשענמענגע האט ערווארט מיט אונגעדולד דאס אויפשטייגען פון דעם באלאן.

נעגען 3 א זייגער נאכמיטאג איז אנגעקומען צו פאהרען דער קאזער, בעגריסט מיט יובעל פון דעם פאלק. דער קאיזער בעגיבט זיך תיכף אין די האלע, וואו ער לאזט זיך פארשטעלען דעם אלטען רעגנער און זיינע ביידע זוהן אלעקסאנדער (18 יאהר אלט) און אנאטאל (16 יאהר אלט). די איינענטליכע ערבויער פונ׳ם באלאן. דער קאיזער לאזט זיך ערקלערען אלע אייגצעלהייטען פונ׳ם באלאן און קוקט זיך צו צו דער ארבייט, דערנאך נעהט ער ארויף אין די קאיזערליכער לאושע אויף דער ערשטער טריבינע.

באלד דארויף ווערד דער באלאן ארויסגעצוינען פון דער האלע. די ביידע יונגע רעגנערים שטיינער איין, דער אלטע קאמאנדירט און דער באלאן שטייגט אויף בעגריסט מיט לעבהאפטע אקלאמאציעס. נעגען 15 מינוט שוועבט ער ארום אויף דעם גרויסען פלאץ, מאכענדיג די פערשיעדענסטע ווענדונגען ארום דער רעטונדע, נעבען דער קאיזערליכען לאושע עצט. דערנאך זענקט ער זיך לאנגזאם אהן א שום מכשול.

דאס אנגעזאמעלטע פובליקום אקלאמירט געוואלטיג די צוויי יונגע רעגנער׳ס. דער קאיזער רופט זיי צו זיך און דריקט אוים זיין צופריעדענהייט מיט זייערע לייסטונגען. דערנאך פאהרט ער צוריק אין דער בורג, בעגלייטעט פון די גרעסטע אוואציעס.

זאנטאג נאכמיטאג איז פארגעקומען דער צווייטער אויפשטייג. דאבייַ האט זיך ערייגנעט א צווישענפאל, וועלכער איז אבער גליקליך אבגעלאפען.

ביים ארומקרייזען דעם פלאץ האט דער ווינד דעם באלאן צוגעטריעבען ביז צו דער האלע און די גאנדעל האט זיך אנגעשלאגען אין דאך. דאביי איז דער עלטערער רעגנער, אלעקסאנדער, ארויבגעפאלען אויפ׳ן דאך. איהם

☞ די „הבדלה״ נו׳ 7 ערשיינט קומענדע וואך.

איז צוואר נאר נישט געשעהען. ער איז באלד אראב אויף דער ערד סעלינ אונבעשעדינט. אבער דער באלאן האט דאדורך פערלוירען א טהייל פון זיין געוויכט און דער ווינד האט איהם געטריעבען אין דער הויך אהן א שום הינדערנים. דער צווייטער רענער פערליערט נישט זיין גייסטעס־געגענוואַרט און פרופט דעם באלאן איינ־צוהאלטען, אבער עס נעהט נישט. ער איז צו שוואך און דער ווינד צו שטארק. באלד דערנרייכט דער באלאן א הויך פון 1400 מעטער און פערשווינדעט צווישען די וואלקען.

אונטען ביים פובליקום ענטשטעהט די גרעסטע פערווירונג. מענער שרייען, פרויען וויינען און קלאגען. מען האט אין אלגעמיינען מורא. טאמער וועט געשעהען א אונגליק. די רענערים זעלבסט, דער אלטע מיט זיין זוהן, פערליערען נישט דעם קאפ און רופען, זאל מען מיט אויטאמאבילס נאכ־יאגען דעם באלאן און איהם העלפען ב...ם לאנדען. דאס געשעהט טאקי תיכף. צירקא 20 אויטאמאבילס יאגען נאך אין דער געגענד, וואו דער באלאן איז פער־שוואונדען, אויף ן פלאץ אבער בלייבט צוריק דאס גרויסע פובליקום, צווישען זיי ערצהערצאג פ־אנץ סאלוואטאר, אין דער גרעסטער אויפרעגונג.

דער יונגער אנאטאל רענער, זעהענדיג אז ער איז נישט בכח, דעם באלאן צו לענקען, עפענט ער דאס ווענטיל און לאזט ארויסשטרע־מען דאס גאז, כדי דער באלאן זאל זינקען. באלד הייבט אויך דער באלאן אראבצופאלען און לאנגזאם זינקט ער און זינקט. ביז ער לאנ־דעט גלאט אין דער געגענד פון שטרעבערסדארף ביי וויען, גערדע אין דעם מאמענט, ווען די אויטא־מאבילע זענען אנגעקומען.

רענער׳ן איז גאר נישט געשעה־ען, ער זעצט זיך אויף א אויטאמאביל און פאהרט צוריק צום רען־פלאץ, וואו ער ווערד בעגריסט פונ׳ם פוב־ליקום. פיעל פ־ויען אומארמען און קושען איהם פאר פרייד. דער קליי־נער אונפאל איז אבגעלאפען אהן ערנסטע פאלגען.

דער באלאן נופא איז פאסט גאר נישט בעשעדיגט. אבער ווי עס הערט זיך וועט מען די ווייטערע אויפשטייגע דערווייל פערשיעבען, כדי אנצופרעגען א גרעסערען מאטאר ביים באלאן, וואס זאל קענען בעסער אויסהאלטען דעם דרוק פונ׳ם ווינד.

דער רענערישע באלאן האט דורך די אויפשטייגונגען אין וויען בעוויזען זיין פראקטישען ווערטה, ער איז בלויז צו קליין און האט צו וויינינ ווידערשטאנדסקראפט. די רענער׳ס וועלען איצט מוזען פרופען זייער כח מיט א גרעסערן באלאן.

א אינטערעסאנטע אוי־דיענץ ביים קאיזער.

אם 18 פעבער 1853 איז קאיזער פ־אנץ יאזעף, געהענדיג שפאציערען אויף דער וויענער שטאדט־וואל, פלוצים איבערגעפאלען געווארען פון דעם שניידערגע־הילפען יאהאן ליבעני. וועלכער האט דעם קאיזער א־יינגעשטאכען א שארף מעסער אין דער רוקען נעבען ראלץ. די פערלעצינג איז צום גליק נישט געווען גע־פעהרליך. אין קוים עטליכע וואכען איז די וואונדע פער־היילט געווארען.

אין דעם מאמענט, ווען דאס אטענטאט איז גע־שעהען, איז גערארע פאריבערגענאנגען דער פליישער גע־הילף עטטענרייך און א קליין שולמערכען. דער פליישער האט דעם אטענטעטער געפאקט און צינעהאלטען וועה־רענד ער האט דאס קליינע מערכען געשיקט אויף דער פאליציי צו רופען זאלדאטען, איהם צו ארעסטירען.

56 יאהר זענען זייטדעם פערגאנגען. דורך א צו־פאל איז פארינע וואך דער קאיזער געוואהר געווא־ען, אז דאס דעמאלטינע קליינע מערכען לעבט נאך היינט אין ויען. אלם די פרוי פון דעם בעקאנטען בוימייסטער טראפש. דער קאיזער האט געאייסערט דעם וואונש, זי צו זעהען או ן אם 14 אקטאבער איז פרוי אננא ט־אפש ערשיענען ביים קאיזער אין פריוואט־אודיענץ.

פרוי טראפש איז היינט 69 יאהר אלט. בשעת דעם אטענטאט איז זי געווען א שוהלמערכען פון קוים 12 יאהר. דער קאיזער האט די עהרווירדיגע פרוי עמפפאנ־גען מיט גרויס פריינדליכקייט און זיך פון איהר גלאזט ערצעהלען אלע איינצעלהייטען פון דעם דעמילטינען פאריפאל. בעמערקענענדיג אז ער אליין קען זיך שוין דאראן נישט גוט דערמאנען. די איינפאכע פרוי איז גע־בליעבען א פיערטעל שעה ביים קאיזער און דאט גערעדט. וואס ס׳איז איהר געקומען אויף דער צונג. זי האט אויך מיטגעברענגט איין מיט גלאזפערל געשטיקטעם הערצעלע. וועלכעס זי האט דעמילט בעקומען פון איהר לעהרערין. אלס ענטשעדיגונג דאפאר, וואס מען זי צוערשט בע־שט־אפט ווייל זי איז אין דיעזען טאג צו שפעט געקומען אין דער שולע. זי האט אויך פא־געלעגט איהר שול־ציינגים פון דעם דעמילטינען יאהר און געפלוידערט ווי מיט איהרס גלייכען.

נאך א פיערטעלשטונדיגען אויפענטהאלט האט פרוי טראפש פערלאזט דעם אודיענץ־זאאל שטראהלענד פאר גליק, זי דערצעהלט, אז ווען דער קאיזער דאט בעמערקט: אז זי זעהט נאך גוט אויס און מען מערקט נאר נישט, אז זי איז שוין באלד אלט 70 יאהר, האט זי געענפערט: „מאיעסטעט איז דאך שוין עלטער און זעהט נאך גוט אויס!״ דארויף האט דער קאיזער הערצליך געלאכט.

פאר דעם ווענ האט זיך אנגעזאמעלט א גרויס פובליקום, וועלכעס האט די פרוי טראפש ביים אנקו־מען און ביים אוועקפאהרען לעבהאפט בעגריסט.

אינטריגעס אין אבעסיניען.

זייט א צייט קומען פון אבעסיניען ידיעות וועגען דער קראנקהייט פון דעם דארטינען נעגוס (קעניג) מענעליק. עס הייסט, אז די קראנקהייט איז שוין אזוי ווייט פארטגעשריטען, אז מען דארף טעג־ליך רעכענען מיט דעם טוידט פונ׳ם קעניג.

אבער דער אלטער מענעליק לעבט נאך אלץ און אייראפעאישע רייזענדע, וואס בעזוכען איהם, דער־צעהלען אז ער איז פאלקומען געזונד און קלערט נאר נישט וועגען שטארבען.

אין אמת׳ן זענען אלע דיעזע ידיעות צוריקצופיהרען אויף די אינ־טריגעס פ ן דער קעניגין. וועלכע וויל זעהר גערן איהר מאן בעזייטיגען און איבערנעהמען די ממשלה אין לאנד. זי איז נעמליך א גרויסע געגנערין פון דעם קראנפרינץ און וויל ארויפ־זעצען אויף׳ן שטוהל דעם קראנפרינץ׳ס צוויי־יעהריגען זוהן, כדי זי זאל דערווייל פיהרען די רעגענטשאפט ביז צו זיין פאליעהרינקייט.

די גאנצע זאך וואלט איי־גענטליך פאר דער ברייטער עפענ־טליכקייט נישט געהאט קיין שום אינ־טערעס. ווען די אינטריגעס פון דער קעניגין זאלען נישט זיין געריכטעט דוקא געגען דעם אייראפעאישען האנדעל אין אבעסיניען. אים געגענ־זאץ צום קעניג מענעליק. וועלכער איז א שטיקעל פ־יינד פון די איי־ראפעער, ווייל זייערע מאדערנע איינפיהרונגען געפעלען איהם שטארק און איבערדעם האט ער אבגעשלאסען האנדעלס־פערטרעגע מיט פיעלע אייראפעאישע שטאאטען און דער אייראפעאישער האנדעל פערברייטעט זיך דא־ט כסדר וואס [illegible] — איז די אבעסינישע קעניגין שטארק פאנאטיש און א גרויסע גע־נערין פון די ווייסע אייראפעער. אלע מאדערנע אייראפעאישע איינ־ריכטונגען, ווי אייזענבאהנען, טעלעג־ראפען, טעלעפאנען עטצ.. וואס דער קעניג פיהרט איין אין לאנד, זענען איהר א דארן אים אויג. דאביי ווערד זי שטארק אונטערשטיצט פון פיעל אבעסינישע הייפטלינגע וואס האבען מורא, דאס לאנד זאל נישט ווערען א ביסעל ציוויליזירט און דאדורך קענען זיי פערליערען זייער הערשאפט איבער׳ן פאלק.

ווער ס׳וועט ויענען אין דיעזער קאמפף, דער נעגוס אדער זיין אינטריגאנטישע פ־וי, איז לעת־עתה א גרויסער ספק. מענעליק איז צוואר אן׳אלטער מאן, אבער נאך גענוג שטא־ק און ענע־גיש און אויב די קע־נינין וועט נישט נרייפען צום אייסערסטען מיטעל און איהם בעזייטיגען אויף א עכט אפריקאנישען שטייגער (דורך פערגיפטען אדער פלעצליכען איבער־פאל), וועט ער זיך געגען אלע אינטריגעס קענען האלטען.

נעהערעס זעה די אנאנסע אויף זייטע 16.

די יודישע וועלט.

יודישע קאָלאָניזאַציע אין מעסאָפּאָטאַמיען.

פון קאָנסטאַנטינאָפּעל טיילט מען מיט, אַז ס'איז ריכטיג דער קלאַנג, אַז יק"א האָט בעשלאָסען צו מאַכען פּראָבעס צו בּעזעצען יודען אין מעסאָפּאָטאַמיען.

כדי יק"א זאָל קענען טהון איהר אַרבייט אונגעשטערט און עס זאָל נישט זיין נעגען די טערקישע געזעצען, האָט זי געשיקט קיין קאָנסטאַנטינאָפּעל איהרע בעפאָלמעכטיגטע צו גרינדען דאָרט אַ ספּעציעלע געזעלשאַפט — אונטערן אָטאָמאַנישען שוץ — אויף צו פערשפּרייטען ערד-אַרבייט און לאַנד-ווירטשאַפט אין דער אָטאָמאַנישער מדינה. אַזוי ווי די געזעלשאַפט וועט נאָר בעקומען אַנ'ערלויבניש פון דער רעגיערונג וועט זי באַלד צוטרעטען צו דער אַרבייט.

אַלע אַקציעס פון דער ניי-געגרינדעטער געזעלשאַפט וועלען אָבגעקויפט ווערען פון יק"א.

דער אינספּעקטאָר איבער יק"א'ס קאָלאָניעס איז שוין וועגען דעם אַרויסגעפאָהרען קיין מעסאָפּאָטאַמיען.

די ערלויבניש ערוואַרט מען אין גיכען, ווייל די תקנות פון דער נייער געזעלשאַפט זענען שוין דורך יק"א'ס פאָרשטעהער אין קאָנסטאַנטינאָפּעל (באַנקיר איזאַק פערנאַנדעס) איבערגעגעבען געוואָרען דער רעגיערונג, און דעם פאָריגען זונטאָג איז די זאַך בעהאַנדעלט געוואָרען אויף דער זיצונג פון מיניסטאַרען-ראַט און ווי מ'זאָגט איז דער רוב פון זיי נוטה פאַר יק"א.

אייניגע פון די מיניסטאָר'ען האָבען זיך אַפילו אַרויסגעזאָגט, אַז מ'דאַרף לאָזען יק"א'ס פּראָיעקט צוזאַמען מיט'ן מעמאָראַנדום פון ישראל זאַנגוויל וועגען גרינדען אַ יודישע קאָלאָניזאַציע אין מעסאָפּאָטאַמיען.

די מיניסטאַרען זענען דעריבער בדעה פאָרצולעגען פאַר יק"א מיט יט"א, אַז זיי ביידע זאָלען צוזאַמען אַרבייטען אין מעסאָפּאָטאַמיען, וואָרום די רעגירונג האָט שוין דערהאַלטען דעם פּראָטאָקאָל פון ענגלישען אינזשעניר וויליאַם ווילקאָקס, וועלכער איז געשיקט געוואָרען אויסצופאָרשען, ווי אַזוי עס זאָל מעגליך זיין איינצופיהרען אַ בעוואַסערונג אין מעסאָפּאָטאַמיען.

עס איז כדאי צו בעמערקען, אַז דאָס איז דער ערשטער פאַל, ווען אַנ'אויסלענדישע יודישע געזעלשאַפט שטעלט זיך אונטער דעם אָטאָמאַנישען שוץ. וואָרום ביז איצט האָבען זיך אַלע יודישע געזעלשאַפטען און אנשטאַלטען (אַפילו ציוניסטישע) זיך געשטעלט אינטער דעם שוץ פון אַ פרעמדער מלוכה און נישט געטראָגען דעם נאָמען „אָטאָמאַניש".

שלום צווישען ספרדים און אשכנזים.

די אייביגע מחלוקת, וואָס איז פאָרגעקומען צווישען די ספרדים און אשכנזים אין ירושלים, איז געקומען צו אַ ענדע.

די רבנים פון די ביידע קהלות האָבען אויך געמאַכט שלום צווישען זיך און האָבען זיך געגעבען אַ תקיעת-כף צו אַרבייטען האַנד ביי האַנד לטובת פון אַלע יודען אָהן אויסנאַהמע, צו וועלכער קהלה זיי געהערען.

אַלס אָנהויב פון זייער געמיינזאַמע אַרבייט האָבען זיי געגרינדעט אַ הילפס-קאָמיטעט פאַר די פאַמיליעס פון די יודען, וואָס זענען גענומען געוואָרען צו מיליטער-דיענסט.

דערווייל האָבען זיי געזאַמעלט 6000 פראַנק.

יודישע צרות אין מאַראָקאָ.

אַזעלכע רשעים, אַזעלכע צוררי-היהודים ווי מאַראָקאָ פערמאָגט, געפינט זיך אין קיין לאַנד נישט.

איבערהויפּט צייכענט זיך אויס מיט זיין רשעות דעם סולטאַנ'ס ערשטער הויפּמייסטער, וועלכער זוכט שטענדיג מיטלען צו פייניגען די יודען פון פעץ.

היינטיגען ראש-השנה האָט ער אויסגעקלערט אַזאַ מין שפּיצעל:

די ערשטע נאַכט ראש-השנה, אַרום מעריב-צייט האָט ער געשיקט רופען ניין יודען מאַטראַצען-מאַכער, זיי זאָלען איהם צורעכט מאַכען מאַטראַצען.

די יודען האָבען געענטפער'ט, אַז ביי זיי איז היינט דער גרעסטער יום-טוב פון יאָהר און זיי טאָ'ען דעריבער נישט אַרבייטען. דאַן האָט דער צורר-היהודים געהייסען שמידען זיי אין קייטען און ברענגען צו איהם.

אין מ'ט קייטען אויף די פיס זענען די ניין יודען געשטאַנען די גאַנצע ערשטע נאַכט ראש-השנה, און געטהון אַרבייטען וואָס דער הויפּ-מייסטער האָט פאַר זיי אויסגעפונען, נאָר כדי אנצוטהון זיי יסורים.

ווען איין יוד האָט זיך געפּרובירט שטעלען אַנטקעגען, האָט מען איהם צושלאָגען דעם קאָפּ, און אין אַזאַ צושטאַנד געצוואונגען צו אַרבייטען צוזאַמען מיט די אַנדערע ביז מאָ'גען פריה.

דער דירעקטאָר פון דער „אַליאַנס-איזראַעליט" שולע האָט זיך גלייך געווענדעט צום גרויס-וויזיר, וועלכער בעציהט זיך פריינדליך צו יודען, ער זאָל זיך אַנגעהמען פאַר זיי.

דער גרויס-וויזיר האָט געראָטהען, מען זאָל זיך ווענדען דירעקט צום סולטאַן, אָבער ער האָט דערביי צוגעגעבען, אַז דער הויפּ-מייסטער איז אַזוי בעליעבט ביים סולטאַן, אַז ס'איז ווייניג האָפנונג, דער סולטאַן זאָל איהם אַפילו מאַכען אַ פאָרוואורף דערפאַר.

אסקאַר שטרויס ערשטער יום-כפור אין קאָנסטאַנטינאָפּעל.

דער נייער אמעריקאַנער פּאָסאָל אין טערקיי אָסקאַר שטרויס, וועלכער האָט פאַר צוויי וואָכען אים יום-כפור געדאַרפט אָנגענומען ווערען אויף אַ אוידיענץ ביים סולטאַן, האָט געבעטען מען זאָל אָבלייגען די אוידיענץ, מחמת דער טאָג איז יום-כפור. ווען ס'איז איהם, אַלס יוד, פערבאָטען צו בעשעפטיגען זיך מיט וועלטליכע זאַכען.

זיין פערלאַנג איז ערפילט געוואָרען.

אָסקאַר שטרויס האָט פערבראַכט דעם טאָג אין דער „היידער-פּאַשאַ" שוהל, וואו ער האָט עולה לתורה געווען און מנדר געווען היבשע נדבות אויף פערשיעדענע יודישע אינסטיטוציעס.

וועלבסטמאָרד צוליעב אַ גע'שמד'טען זוהן.

אין וויען איז דער אַלטער יודישער רעליגיאָנס-לעהרער לעאָפּאָלד בוקסבוים, 72 יאָהר אַלט, אים מוצאי-יום-כפור בעגאַנגען אַ זעלבסטמאָרד דורך אַראָבוואַרפען פון דריטען שטאָק אויפ'ן הויף, וואו ער איז געבליעבען ליעגען אויפ'ן אָרט טויט.

דעם גאַנצען יום-כפור איז ער געזעסען אין שוהל, אָבענדס איז ער תיכף נאָכ'ן עסען אַ פערמאַטערטער געגאַנגען שלאָפען. אַ זייגער 4 פאַר טאָג איז ער אויפגעשטאַנען, זיך אָבגעזעגענט מיט זיין יונגסטען זוהן, וואָס ליעגט קראַנק. דערנאָך אַרויס אויפ'ן גאַנג און בעגאַנגען די שרעקליכע טהאַט.

דער פערשטאָרבענער האָט צוריקגעלאָזט אַ בריעף צו דער רעדאַקציע פון אַ וויענער יודישער צייטונג, אין וועלכען ער שרייבט, אַז ער האָט נאָך ל"ג בעומר בעשלאָסען, זיך מוצאי-יום-כפור צו נעהמען דאָס לעבען, ווייל זיין זוהן, דער דאָקטאָר יוסף, האָט זיך געשמד'ט. ער האָט אויך צוריקגעלאָזט אַ בוך מיט טיטעל: „חוט המשולש" אָדער „דריי גרינדע, וואָס בעשטעטיגען דעם זעלבסטמאָרד". אין וועלכען ער שטאַרקט זיך צו בעווייזען, אַז לויט די געזעצען פון נאַטור און פערשטאַנד, ווי אויך לויט די יודישע און אַלגעמיינע מאָראַלישע געזעצען, קען זיין זעלבסטמאָרד נישט בעטראַכט ווערען פאַר קיין פערברעכען, נאָר אַלס די העכסטע פערהערליכונג און אַנ'אמת'ער קידוש השם.

דער טראַגישער טויט פון דער אַלגעמיין געאַכטעטען לעהרער האָט אין די וויענער יודישע קרייזע אַרויסגערופען דעם גרעסטען איינדרוק.

די טאַגעס-אָרדנונג פונ'ם 9-טען ציוניסטען קאָנגרעס.

אין קעלן איז פאָריגע וואָך אָבגעהאַלטען געוואָרען אַ זיצונג פון דעם גרויסען אַקציאָנס-קאָמיטעט, אין וועלכען ס'האָבען טהיילגענומען די מיטגליעדער פון אַלע לענדער.

פּרעזידענט וואָלפסאָהן און דער סעקרעטער נ. סאָקאָלאָוו האָבען ערשטאַטעט בעריכט איבער אַלע לויפענדע ענינים. נאָך אַ לאַנגער דיסקוסיע איז בעשלאָסען געוואָרען, אַז דער 9-טער קאָנגרעס, וואָס איז איינבערופען קיין האַמבורג אויף דעם 26 דעצעמבער, זאָל נישט דויערן לענגער ווי 5 טעג און די טאַגעס-אָרדנונג זאָל זיין פאָלגענדע:

זונטאָג, 26 דעצעמבער. פאָרמיטאָג: ערעפנונגס-רעדע, פון דר. נאָרדוי. וואַהלען פון קאָנגרעס-פּרעזידיום.

זונטאָג נאָכמיטאָג: בעריכט פון צענטראַלביוראָ. בעריכט פון די פּאַלעסטינאַ-אָבטהיילונגען, גענעראַל-רעבאַטע.

מאָנטאַג: גענעראַל-דעבאַטע.

דיענסטאָג פאָר-מיטאָג: אָרגאַניזאַציאָנס-שטאַטוט.

דיענסטאָג נאָכמיטאָג וועט נישט זיין קיין פּלענאַר-זיצונג, כדי די קאָמיסיעס זאָלען קענען אָבהאַלטען זייערע בעראַטהונגען.

מיטוואָך: בעריכט איבער'ן נאַציאָנאַל-פאָנד. בעריכט איבער די עהלבוים-שפּענדען. בעריכט איבער די באַנקען, שפּעציעל-רעפעראַטע.

דאָנערשטאָג: שפּעציעל-רעפעראַטע, דיסקוסיעס, אַנטרעגע, וואַהלען.

אַלס שפּעציעל-רעפעראַטע וועלען פאָרגעזעהען: פאָרטרעגע איבער די קולטורעלע לאַגע פון די טירקישע יודען, איבער די איינוואַנדערונג אין די טירקיי, איבער די לאַנדווירטשאַפטליכען און אינדוסטריעלען מעגליכקייטען אין ארץ-ישראל.

חוץ דעם אָפיציעלען פּראָגראַם וועט נאָך פאָרקומען אַ עפענטליכער פאָרטראָג פון דר. נאָרדוי, אַ גרויסער סטודענטען-קאָמערס, אַ שויטורנען פון די יודיש-נאַציאָנאַלע טורנפעראיינע עטצ.

די אַנטרעגע, אַז מען זאָל אויף דעם קאָנגרעס בעראַטהען איבער'ן פּראָגראַם פון ציוניזמוס נופא, זענען אָבגעלעהנט געוואָרען.

אַ „יודען-טאָג" אין דייטשלאַנד.

אין ברעסלוי ווערד דיעזע וואָך אָבגעהאַלטען דער דייטשע „יודענטאָג", אַ בעראַטהונג פון די דייטשע געמיינדען און כלל-חברות וועגען יודישע כלל-ענינים. דאָס מאָל זענען די בעראַטהונגען בעזונדערס וויכטיג, ווייל איינער פון די פונקטען איז נוגע צו די יודען אין פּאָזען און זייער שטעלונג צו די דייטשען און פּוילען אין דער דאָרטיגער געגענד.

אים הארעם פונ'ם סולטאן.

אָריגינאַל־ראָמאַן פון דער יונגסטער צייט.

(ניינטע פאָרטזעצונג *)

אָבער אויך דער אַלטער פאַנאַטישער גייסטליכער קען איהם נישט פיעל העלפען און נישט ראַטהען.

— די כּאַהאַמעדאַנישע גייסטליכע זענען צוואַר אַלע טריי — האַט דער שייך־אול־איסלאַם געזאָגט — אָבער געגען מיליטער וועלען אויך זיי נישט קענען פיעל העלפען... עס וואָלט געמוזט צוערשט געפיהרט ווערען אַ גרינדליכע אַגיטאַציע צווישען די פּראָסטע סאָלדאַטען, כּדי זיי אויפצוהעצען געגען די אָפיציערע. דאָס וועט פאַרנעהמען אַ צייט לאַנג, און ווער ווייסט, אויב די „בּונטאַוושיקעס" וועלען ביז דעמאָלט וואַרטען.

אַבדול־האַמיד איז פון דער תּשובה נישט בעזונדערס צופריעדען. אין אַנדערע צייטען וואָלט דער שייך־אול־איסלאַם אַזאַ תּשובה בעצאָהלט מיט'ן קאָפּ — היינט אָבער האָט דער סולטאַן מורא, צו פאַרליערען זיין לעצטע שטיצע. ער שיקט איהם אַרויס מיט כּעס, רופענדיג:

— אויב אַלע מיינע טרייע דיענער קענען מיר נישט העלפען, וועל איך מיר מוזען אַליין העלפען!..

ער קלינגט און באַלד ערשיינט פאַר איהם דער אָבער־איינוך אשמא.

— אַללאַה איל אַללאַה! — זאָגט אשמא, זיך פאַרנייגענדיג מיט'ן פּנים ביז צו דער ערד—אַללאַה זאָל בעלייכטען דאָס פּנים פון מיין העררן און איהם בעגליקען...

— לאָז איבער די קאָמפּלימענטע אויף אַן אַנדערט מאָל — אונטערברעכט איהם דער סולטאַן — איך האָב איצט אַ וויכטיגען בעפעהל פאַר דיר...

— אפילו אין וואַסער און אין פייער אַריין וועל איך געהען—ענטפערט אשמא מיט אַ טיעפער פאַרבייגונג.

— נישט אין פייער און נישט אין וואַסער אַריין שיק איך ביז איצט — זאָגט דער סולטאַן — דו קענסט דעם גענעראַל סעלים מוקהאַר פּאַשאַ?

— יאָ! — ענטפערט אשמא—ער וואָהנט נישט ווייט פונ'ם קריעגסמיניסטעריום אין דעם פּאַלאַץ. וואָס דו האָסט איהם געשענקט אין דיין גרויסער גנאָדע.

— גוט! — בּרומט דער סולטאַן — איך שענק איהם איינע פון מיינע שענסטע סקלאַווינען, די הערליכע צאַראַאידאַ... דו וועסט זי היינט אָבפיהרען צו איהם...

אשמא בלייבט שטעהען ווי פאַרשטיינערט.

צאַראַאידאַ איז נישט בלויז געווען די שענסטע פונ'ם סולטאַנ'ס האַרעמס־דאַמען, נאָר אויך די קלוגסטע און כיטרעסטע. דער איינוך האָט זיך פיעל מיה געגעבען, צו געוואונען איהר גונסט, רעכענענדיג דאַמיט, אַז זי וועט באַלד ווערען פאַוואָריטין ביים סולטאַן און דעמאָלט וועט ער דורך איהר קענען אַלסדינג ערריכען ביי זיין העררן — צום סוף וויל זי דער סולטאַן אַוועקשענקען.

— נו, וואָס שטעהסטו ווי אַ שטיינערנע שטאַטוע? — פרעגט דער סולטאַן בייז און שטאַמפּט מיט די פוס — געה און פיהר אויס מיין בעפעהל...

אשמא ענטפערט זיך שטום מיט אַ טיעפער פאַרבייגונג...

— אַט אַזוי וועל איך טהון? — בּרומט אַבדול האַמיד צו זיך — דורך מיינע סקלאַווינען, וועלכע איך וועל פאַרשענקען צו די הויפטפיהרער פון די „בּונטאַוושיקיס", וועל איך אַרויסבעקומען זייערע סודות און דערנאָך וועל איך זיי קענען גרינגער פּאַקען.

צאַראַאידאַ איז מיר טריי, זי וועט מיך נישט פאַרראַטהען, זי וועט מיר תּיכף אַלסדינג מודיע זיין און דערנאָך וועל איך שוין וויסען, וואָס איך האָב צו טהון.

ער רייבט זיך די הענד פאַר שמחה, זיינע גרויע אויגען בלישטשען ווילד ווי די אויגען פון אַ טיגער, וואָס וויל זיך וואַרפען אויף זיין קרבן.

אַ צייט לאַנג געהט ער נאָך אַרום אין סאַלאָן אויף און אָב, דערנאָך בעגיבט ער זיך אין זיין האַרעם און בעפעהלט, די דאַמען זאָלען פאַר איהם אויפפיהרען אַ לוסטיגען טאַנצשפּיעל.

נײנטעם קאַפּיטעל.

אַ בּלוטיגער קאַמפּף.

רעשאַד בּיי האָט אַ האַלבע נאַכט געקלערט, וואָס צו טהון, כּדי דאָס אונגליקליכע מערכען צו בעפרייען, אָבער וויפיעל ער זאָל נישט געוועזען קלערען, איז איהם אַלץ נישט איינגעפאַלען קיין ריכטיגען פּלאַן.

— די צייט שטעהט נישט — רעדט ער צו זיך אַליין — באַלד וועלען מיר שוין אין קאָנסטאַנטינאָפּעל, און דאָרט וועל איך מיר שוין זיכער נישט קענען העלפען, אויב איך קען עפּיס טהון, מוז דאָס געשעהען טאַקי דאָ אויפ'ן שיף.

אַזוי וואַלגערט ער זיך אַ האַלבע נאַכט אַרום אויף זיין געלעגער, נישט קענענדיג שליעסען אַן אויג.

— עס בלייבט מיר קיין איינציגער וועג, ווי צו רופען אַגוועגדען געוואַלט!

— ענטשליעסט ער זיך און שפּרינגט אַראָב פון זיין געלעגער — געגען אַיבער אַ וועלכע פאַרברעכער זענען אַלע מיטעל צולעסיג... איצט, אין מיטען דער נאַכט, מוז דער וועכטער פון דעם אונשולדיגען קרבן זיכער שלאָפען, איך וועל מיך שטילערהייד צושלייכען ראַטהין, איהם איבערפאַלען און פאַרבינדען דאָס מויל, ער זאָל נישט קענען שרייען, דערנאָך וועל איך בעפרייען דאָס אונגליקליכע מערכען און קוים וועט זי זיין פריי און וועט קענען דערצעהלען, וואָס מיט איהר איז געשעהען, האָב איך שוין קיין מורא נישט, עס זאָל אימיצער וואָגען, זי ביי מיר אָבצונעהמען.

געזאָגט געטהון, רעשאַד ביי טהוט זיך שנעל אָן, שטעקט אַ געלאַדענעם רעוואָלווער אין זיין טאַש און שלייכט זיך שטילערהייד אַרויס פון זיין קאַבינע.

די שמאַלע לאַנגע קאָרידאָרען פון דעם שיף זענען נאָר ווייניג־וואָס בעלייכטעט מיט עלעקטרישע לעמפּלעך, דער ווייכע לויפטעפּיך, וואָס איז אויסגעשפּרייט אויף דעם באָדען, דעמפּפט דעם שאַל פון זיינע שריט. נירגענדס איז קיין מענש צו זעהען.

עטליכע מינוט געהט ער אַזוי שטיל ביז ער קומט צו צום קאָרידאָר, וואו עס געפונט זיך די אויפשריפט: „צום שיפס־שפּיטאַל".

אַ מינוט לאַנג בלייבט ער שטעהען, איינציעהענדיג דעם אָטהעם, כּדי צו הערען, אויב ס'ריהרט זיך נישט דאָרט אימיצער.

ס'איז אָבער אַזוי שטיל, אַז מען וואָלט געקענט הערען אַ פליעג פליעהען. ווייט און ברייט איז קיין שאָרך צו פאַרנעהמען.

שטיל רוקט ער זיך צו ביז צום שמאָלען קאָרידאָר, וואו די „קראַנקע" געפונט זיך.

געבען דער טהיר ליעגט דער וועכטער, אַנגעשפּאַרט אויף אַ קליין בענקיל און דרימעלט.

רעשאַד ציעהט אויס זיין ראָק און מיט אַ שנעלען שפּרונג איילט ער צו צום וועכטער און וויקעלט איין זיין קאָפּ מיט דעם ראָק, זיך צוגלייך אַרויפשטעלענדיג מיט די פיס אויף זיין ברוסט און צודריקענדיג איהם צום באָדען.

דער אַזוי פּלוצים איבערגעפאַלענער קען זיך אים ערשטען מאָמענט נישט ריהרען, ער ווייסט נישט וואָס אויף איהם איז געפאַלען, באַלד אָבער אָריענטירט ער זיך, שטרענגט איין אַלע כּחות, אָבצוואַרפען זיין געגנער און זעהענדיג אַז דאָס געלינגט נישט, פּרובּט ער אַרויסצולאָזען אַ ווילדען שריי: הילפע! הילפע!

דער שריי ווערד געדעמפּפט דורך דעם שווערען ראָק, און וועלכען זיין קאָפּ איז איינגעוויקעלט, קיינער הערט איהם נישט.

איצט הייבט זיך אַ ראַנגעל־קאַמפּף צווישען די בּיידע געגנער. רעשאַד ביי איז צוואַר שטאַרקער און לאָזט נישט אָב פון זיין געגנער, אָבער זיינע כּחות רייכען נישט אַזוי ווייט, ער זאָל איהם קענען בינדען און אונשעדליך מאַכען.

דאָס ווילדע ראַנגלען זיך פון די צוויי פּערזאָנען רופט אַרויס אַ שטיקעל ליאַרם אין דער שטילקייט פון דער נאַכט. די ערשטע איז עס אַננאַ. וואָס ווערד אויפגעוועקט פון איהר שלאָף און הערענדיג אַ געקלאַפּעריי הינטער איהר טהיר, שפּרינגט זי אַראָב פונ'ם בעט און בּרעכט אויס אין אַ ווילדען געשריי: ראַטעוועט! ראַטעוועט! דער קאָרידאָר, אין וועלכען דאָס שפּיטאַל געפונט זיך, איז ציעמליך ווייט ענטפערנט פון די קאָרידאָרען, וואו די פּאַסאַזשיער־קאַבינעס געפונען זיך. אָבער טראָצדעם האָט זיך דער ליאַרם געהערט איבעראַל. די רייזענדע זענען אַראָב פון די בעטען און אַרויסגעלאָפען פון די קאַבינעס, זעהען, וואָס דאָרט געהט פאָר.

אַלע האָט ערגריפען אַ טויטס־שרעק, זיי מיינען, עס איז דעם שיף עפּיס אַ אונגליק פּאַסירט און לאָזען זיך אַרויסלויפען אויפ'ן דעק פון שיף.

דער ערשטער, וואָס אָריענטירט זיך ריכטיג, וואָס עס קען דאָ פאָרגעהען, איז געוועזען אונזער בעקאַנטער „דר. רויטער". און ער איז טאַקי בּליצשנעל געאיילט צו דעם שפּיטאָל, העלפען זיין טרייען בעגלייטער.

ער טרעפט זיין וועכטער אים קאַמפּף מיט רעשאַד ביי. ער מערקט זיך תּיכף וועגען וואָס דאָ האַנדעלט זיך, ווייל דער וועכטער האָט איהם שוין פריהער דערצעהלט, אַז דער טירקישע אָפיציער האָט מיט איהם גערעדט און זיך אינטערעסירט וועגען דער „משוגענער".

שנעל וואַרפט ער זיך אויף רעשאַד און הייבט איהם אָן צו וואַרגען ביים האַלז. רעשאַד פערזעצט איהם מיט דער פויסט אַזאַ קלאַפּ צווישען די אויגען, אַז ער טוימעלט צוריק און צעקלאַפּט זיך דעם קאָפּ אין דער וואַנד.

אָבער ריעזען מאָמענט בענוצט דער אויף דער ערד ליעגענדער וועכטער, זיך צו בעפרייען און אָבצוואַרפען דעם ראָק פונ'ם קאָפּ...

(פאָרטזעצונג קומט).

---

*) נייע אַבאָנענטען ערהאַלטען די פריהעריגע פאָרטזעצונגען אויף פערלאַנגען גראַטיס צוגעשיקט.

מנדלי מוכר־ספרים.

על נהרות בבל.*)

דארט ביים טייך געזעסען איז ער און געבענקט
און דער ליבער היים דערמאנט זיך און געדענקט.
אויף א דארטיגע הושענא
הענגט ער אויף די פידעל זיינע,
וויל א „מזמורי בעטען איהם די רייבער
און א „פרייליכס" די קאטאוועס־טרייבער:
„שפיעל אונז נאר, רב יודעל,
דיינס א ציונס־ליעדעל!..."

— — — — — — — — — — — — —

— מיר ווי קאן, אוי וועה, דאס הארץ פערטראגען.
נאט'ס א ליעדעל אין דער פרעמד צו זאגען?
אויב פערגעסען וועל איך דיך, מיין לאנד,
אפ מיר נעהמען זאל די רעכטע האנד!
קלעבען לאז די צונג צום גומען מיר.
אויב אז דענקען וועל איך ניט אין דיר!
אויב דיך, היים, ביי עפעס וואס א שמחה נאר,
ניט דערמאנען וועל איך דיך ביים אנהויב נאר!
ס'זאל די עשו'ס, נאט, אפלויפען ניט אומזיסט.
יענער טאג, ווען ס'הויז מיינס איז געווא־ען וויסט!
וואס געזאגט זיי האבען: מאכט א תל! א תל!
ס'הויז צונעהמט איהם פ'ן סאפיט ביז'ן שוועל!
זיין זאל דיר עס, בבל, אבגעגעבען ברויט!
וואהל דעם, וועלכער מאכען וועט דיר אוי'ך דעם טויט!
וואהל דעם, וועלכער ברעכען וועט דיר אויך א ביין —
און צוקלאפען דייניי קינדער אויף'ן שטיין!

— — — — — — — — — — — — —

אסיען צייט.

(א בילד).

אוועק אי'ז דער יום־טוב. פערשווינדען די פריהליכע לוסטיגע טעג. נישטא מעהר די צופריעדענע געזיכטער. עס הערט זיך שוין מעהר נישט קיין געזאנג, קיין שאל פון פרייד. —

די זון, די קאלטע שענהייט פון סוף זומער, ווייזט זיך שוין מעהר נישט. דער הימעל וואס איז געווען אזוי קלאר און בלייך־בלוי, האט זיך פערצויגען מיט בליי. א קאלטע'ר ווינד האט זיך א־ויסגעריסען פון צפון זייט און בלאזט און פייפט. און קלאגט אין די קוימענס אזוי ווי ער וואלט געשיקט געווא־ען צו בעוויינען דעם פערשטארבענעם זומער. —

א דראבנער שטעכענדיגער רעגען שמייסט אין די שויבען, רייסט זיך אונטער'ן קאלנער און רופט א־ויס בלעזעליך אויף'ן נאנצען לייב. —

די ביימער שטעהען פערנעלט דעם קאפ אראבגעלאזט, מרה־שחורה'דיג פאלען די בלעטליך איינס נאכ'ן צווייטען, אין דער ווינד פערטראגט זיי ווייט וו'יט ביז'ן עק שטאדט.

די וואטאווע פערשמאלצענע פעלצליך קריכען ארו'ס פון די שאפעס און פערשפרייטען א גערוך פון טוכלע שימעל. —

אין די יודישע הייזליך איז האלב פינסטער. מה'יר אין פענסטער סערהאקט, מען קנייטשט די שטערענס; דער יום טוב האט פיעל אויפגעגעסען, און וואס הייבט מען אן טוהן אויף ווייטער? —

די פערלאזענע סוכה אי'ז נאך נישט צונומען. דער ווינד האט אבגעריסען עטליכע „דראניצעס" און קלאפט מיט זיי אין טאקט צום הוא'ען פון דעם ווינד. עס זעהט אוי'ס א צושפעל צו דער „לויה" פונ'ם זומער, און עס ווערט קאלומיטנע אויף'ן הא־צען, עס רייסט די נערווען, און מען פיהלט זיך ווי פערייתום'ט „עלענדי" אויף דער ערד!...

*) א קאפיטעל פון דעם אויף־דאס־ניי איבערגעארבייטעטע פאעמע „יודעל", וואס ענטהאלט אין זיך די גאנצע יודישע געשיכטע, על פי פרד"ס.

אין מא־ק איז דאס גאנצע לעבען פערשווינדען. די מארקווייבער איינגעוויקעלט אין אבגעקראכענע אבגעבליאקעוועטע דורכגעווייקטע פאטשיילעס זעהען אוים ווי אלטע מיט מאך פערוואקסענע „מצבות" פאר זייערע טישליך. די פרעהליכע אויבס מיט די רויטענדע קאלירען זענען שוין מעהר נישטא. אין אנשטאט זיי ליגען אונטער נאסע שמאטעס, אנגענאסענע צוקראכענע עפעל און שיטערע פליימען. עס הערט זיך נישט קיין ווערטלען, קיין רופען צו קונים, קיין נעפא־בטע קללות. —

די „צאן קדשים" לויפען איינגעקארטשעט און דרייען מיט א ספר אונטער'ן א־עם אין חדר.

אין די קליינע הערצאליך איז אנגעזאפט א טיעפער טרויער, א חורש, א גאנצען חורש געוועזען פ־יי, די קעפליך רוהיג, געשטיפט, געפרייט זיך, געהוליעט, און איצט ווידער אין תפיסה. מען זאגט אז דער נייער רבי האט פיינד צו שלאגען מיט א קאנטשיק, ער נוט נא־ דרובניטשקע קניפליך אז עס פערגעהט אוש ביז צו דער נשמה...

פ־יל, געגעצענדיג, עסענען די קינדער דאס חומש אין חדר, די רייכע פאנטאזיע פון די ערשטע בלעטליך פון דער ביבעל ווערט פערווייקט פונ'ם שטענדיגען אסיען־רינען רעגען, און די וואונדערבארע מעשיות פון דער שלאנג וואס אי'ז געוועזען קלוגער פון אלע „חיות" אויף דער ערד און פון דער שטימע פון גאט וואס האט געקלונגען אין גארטען און גערופען „אי'כה", קומען ארויס אהן פארב אהן לעבען. —

[illegible] איז איצט נישט די צייט פון וואונדערבארע מעשיות. עס איז נישט די צייט פאר דער פאנטאזיע צו הייבען איהרע מעכטיגע פליגעל.. די פאנטאזיע ליגט אנ'אנגעקארטשעטע אין מארק, אימעדיג איז אויף'ן הארצען, טרויריג אויף דער נשמה. [illegible] וויל זיך קיין זאך נישט, עס בענקט זיך נאך עפעס. עס איז צוט־עטען דער גייסט. דערשטיקט די געפיהלען — אלץ איז ווי אבגעשטארבען — און נאר דער ווינד בישעוועט און קלאפט מיט די שטעכענדיגע טראפען רעגען איבער די שויבען, ער פייפט אהן רחמנות אין די קוימענס, און דערמאנט אז דע־ „ביטע־ער חשון" שטעהט איי'ף דער שוועל.

נישט אומזיסט — זאגט דער רבי — רופט מען דעם קומענדען חודש „מרחשון", דאס איז א צייט אהן פרייד, אהן שמחות, אהן עפעס א יום טוב'ל. דאס איז א צייט פון בלייענעם הימעל, שטעכענדינען רעגען, און פייפענדיגען ווינד!...

סניאטין סוף תשרי תר"ע. — חיים נעלער.

בכל־מכל־כל.

(דאס יודישע אקאדעמיקער הויז אין דער „סלאוואפאלסקיע" — די אינטריגעס נעגען דר. אשכנזי — דר. לעווענשטיין בעהאלט זיך — די יודען ווענען דייטשען אין דער בוקאווינא — די סורות פון דער וואהלרעפארם — דאס שווייגען אין דער שענקער־פראגע).

אונזערע „ליעבע פריינד" פונ'ם „סלאווא פאלסקיע", פונ'ם לעמבערגער „גאניעץ" און זייערע יודישע חברים פון דער „יעדנאשטש" עטצ. קענען זיך נאר נישט פא־סען, וואס ס'איז אין לעמבע־ג ערעפענט געוא־ען א יודיש סטודענטען־היים, א יודיש אקאדעמיקער־הויז.

— ס'טייטש! — שרייען זיי אין א ווילדען כא־ — א ציוניסטיש הויז אין דעם פוילישען לעמבערג, אברוט־אנשטאלט פון סעפעראציע, אבזונדערונג פון די פילען. א שונא אין דער אינענער שטוב!..

מיט וואס איז דאס אקאדעמיקער־הויז ציוניסטיש?

— דאס ווייסען זיי אליין נישט. עס איז דאך א הויז מיט א ריין פילא:ט־אפישען צוועק, צו פערשאפען די יודישע אקאדעמיקער בילינע און בעקוועמע דירות... דער פאנדאטא־, קייזע־ליבער ראטה ה יאקאב שטראה, איז זיכערליך נישט קיין ציוניסט. ער שפענדעט פיר אלגעמיינע וואהלטעטיגע צוועקע און האט אויך דאפא־ געשפענדעט.

אבער דער יודישע רינא־אזאנטען־פעראיין, וואס האט די גאנצע זאך צושטאנד־געבראכט, בעשטעהט צומייסט פון ציוניסטען — און איבערדעם איז דאס יודישע הויז א סכנה פאר דעם גאנצען פוילישען פאלק — לויט דער בלעדיגונגען מיינונג פון די סקריבלער אים „סלאווא־פאלסקי'ע" און אים „גאניעץ"!...

נו, מילא, מיר יודען זענען שוין געוואהנט צו א זעלכע זאכען, די פריינדשאפט פונ'ם „סלאווא פאלסקיע" האבען מיר שוין אפט פערזוכט און זיינע שווארצע קונעלן דערשרעקען אונז נישט מעהר.

די זאך געווינט אבער א קאמישען אנשטריך, וואס די לעמבערגער „נאראדאווא רעמאקראטען" און זייערע יודישע העלפערס־העלפער, אזעלכע פערשווינדליך ווי פעלדשטיין וכדומה, מאכען דאפ'ן א גאנצען צימעס און בענוצען דאס צו שטירצען דעם יודישען וויצע־בירגערמייסטער פון לעמבערג, דעם דר. טאביאס אשכנזי, פון זיין שטעלע, שרייענדיג, אז ער איז א ציוניסט!

צו דער ערעפנונג פ'ן דעם אקאדעמיקער־הויז איז געקומען א גראטולאציאנס־דעפעשע פון דער קאיזערליכער קאבינעטס־קאנצליי, פונ'ם לאנדמארשאל, פונ'ם אבערלאנדעסגעריכטספרעזידענט א. ז. וו. דער פערטרעטער פון די פויליש פארטשריטליכע אקאדעמיקער דר. אַרלאוויטש האט געהאלטען א פייערליכע רעדע ביי דער ערעפנונג — דאס אלעס שאדט נישט. אבער ווען דר. אשכנזי האט געשיקט דארט א פאר ווערטער, מ'ז ער שוין זיין א ציוניסט און איז נישט ראוי, צו זיין וויצעבירגערמייסטער אין לעמבערג!...

„לאניק" קען מען פ'נ'ם „סלאווא־פאלסקיע" נישט פערלאנגען. ער איז נישט לאניש אין זיין אלגעמיינער פאליטיק. ער ווייסט קיינמאל נישט וואס ער וויל אין זיין פויליש־נאציאנאלע פראגען, קען מען נישט פערלאנגען, ער זאל זיין לאניש בנוגע צו יודען.

אבער אונזערע יודעליך גופא, טאקי דר. אשכנזי, טאקי דר. לעווענשטיין און זייערע חברים, קענען איצט זעהען, אז עס העלפט נישט קיין שום אסימילאציע, פאר'ן אמת'ן פאליאק זענען זיי תמיד יודען און קיים ניבען זיי זיך א ריהר, טאקי אויך ציוניסטען! — צו וואס'זשע טויג די גאנצע ארבייט?

* * *

פאסט אלע יודישע אבגעארדנעטע פ'ן גאליציען האבען ביי געוואהנט דער ערעפונג פונ'ם אקאדעמיקער הויז אדער געשיקט טעלעגראפ'ישע גראטולאציעס. נאר דער יודישע לאנדטאגס־אבגעא־דנעטע פון לעמבערג איז געווען א „נחבא אל הכלים"... פון דר. לעווענשטיין האט מען דא־ט נישט געזעהען און נישט געהערט. נאך זיין העלדענטהאט צו שטערען דעם יודישען קאטאסטער אין דער בוקאווינא ברויכט ער זיך א ביסעל אויסרוהען און זיך נישט אנפלאגען מיט כלל־זאכען!... און אפשר טאקי האט ער מורא געהאט, מען זאל איהם ש־אט'ן אלעס נישט האלטען פא־ א ציוניסט! „אשרי אדם מפחד תמיד". שפעציעל ביי א זעלכע העלדען ווי לעווינשטיין איז די פארויכט די מוטער פ'ן דער וויזוהייט. אויף נישט נעהען און נישט־פאהרען האט מען קיינמאל נישט קיין חרטה! — קלערט ער ביי זיך און בלייבט אין דער היים — הלואי וואלט ער אוי'ך נישט געוו'ען געפאהרען צו ביענערטה'ן קיין וויען סנטל צו זיין דעם יודישע קאטאסטער, וואלט ער פערשפארט צו בעקומען ענט־יסטונגס־דעפעשען, צו ענפערן מיט בעליידינונגען, נעפא־דערט צו ווערען אויף דועל און זיך ברויכען ארויסדרעהען מיט פערשידענע אויסריידעכצען, וואס פאסען נאר נישט פאר א־א „וויכטיגען מאן" ווי ער איז!...

* * *

אין דער בוקאווינא האבען די יודישע „פלעדערמייז" ערדרייכט זייער צ'ועק. די יודען זענען צוזאמענגעשמאלצען געווארען מיט די דייטשען אין איין טאפ — פאראן: קוריע. — די וויענער אלדיי־טשען וועלען זיך רייסען ביי די קעפ: די יודען אין דער בוקאווינא זענען די רעטער פונ'ם דייטשטהום. אהן זיי וואלט א גאנצע פ־אווינץ דעם די־טשטהום פערלוירען געגאנגען... דאס וועט זיי נאטירליך נישט הינדערן, אין ריין דייטשע

לענדער צו שרייען. אַז די יודען זענען נישט קיין דייט־שען און מען מוז זיי פערדרענגען אויף שריט און טריט: בלויז זייער געלד איז כשר פאַר נאַציאָנאַלע צוועקע!

* * *

דער גאַליצישע לאַנדטאַג איז פערטאַגט געוואָרען, נישט קומענדיג צו קיין שום החלטה װעגען דער וואַהל־רעפאָרם. דאָס העכסטע, וואָס מען האָט ערדרייכט, איז געווען, צו בעשטימען, אַז די וואַהלרעפאָרם־קאָמיסיע זאָל בלייבען פּערמאַנענט. דאָס הייסט, זי זאָל פאָרטזעצען איהרע בעראַטהונגען, האָטשי דער לאַנדטאַג איז פערטאַגט געוואָרען. דאָס אָבער וועלען די בעראַטהונגען פון דער קאָמיסיע אין געהיים; די „פּריצים" האָבען צווישען זיך גרויסע סודות וועלכע „אין מגלין אלא לצנועין"...

סודות האָבען אויך די „יודישע" מיטגליעדער פון לאַנדטאַג, ביז איצט האָט קיינער פון זיי אַרויסגע־זאָגט זיין מיינונג, ווי אַזוי צו פערזאָרגען די גאַליצישע יודען מיט זיכערע וואַהלקרייזע ביי דער צוקינפטיגער וואַהלרעפאָרם... דאָס איז שוין זייער סוד, וועלכען זיי האָבען מורא אויסצוזאָגען. „אשרי אדם מפחד תמיד" — אפשר זענען זיי גערעכט! ווען זיי זאָלען אויסזאָגען זייערע אמת'ע מחשבות, וואָלט מען זיי אפשר תיכף אַראָבגע־וואָרפען פון די בענקליך... איז טאַקי בעסער שווייגען!...

געשוויגען האָבען זיי טאַקי אויך, ווען די שענקער־פראַגע איז געשטאַנען אויף דער טאָגעסאָרדנונג אין גע־וויסע פּאַרטייען האָבען פערלאַנגט, אַז ביי דער ערטהיי־לונג פון שענקער־קאָנצעסיעס זאָל מען צוערשט בעריק־זיכטיגען די קולקאָ־ראָלניטשעס, קאָנזום־פעראיינע עטצ. און דערנאָך יחידים, איינציגע פּערזאָנען. דאַדורך קענען טויזענדער יודישע שענקער'ס פערליערען זייער פרנסה — אָבער אונזער'ע יודישע אַבגעאָרדנעטע האָבען געשוויגען — סיג לחכמה שתיקה...

פון אלע „פסוקים" און „דברי חז"ל" האַלטען זיי איצט — אבי נאָר נישט צו טהון לטובה פון זייערע וועהלער!...

בן־לאה.

די „סוחר'טע" און די „מאַמע".

(סקיצע).

שרה־דבורה מיט חיים־מאיר'ן זענען אַ צופּ־יערען פּאָר־פּאָלק. לעבען זיך גוט. קיין שלעכט וואָרט קומט נישט ביי זיי פאָר כמעט זייט נאָך דער חתונה. זיי זענען נישט קיין גרויסע בעל־הוצאות. דען איין קינד איז זייער גאַנץ פערמעגען. דאָך קומט זיי די קליינע הוצאה אויך שווער אָן. זיי האַנדלען קליין. אַ קליינטשיק צימעריל איז זייער געשעפט, אין דעם פּאַ־קויפען זיי אַ פּאָר גאָרלען, שפּילקעס און ז. וו. נידנבערגער כלומר־שט.

אין די גאַנצע ריייהע פון זייער געוועלב'יל זיצען בלויז אַזעלכע אָרעמע לייט. נאָר איינע איז עפּיס דאָ־טען, וועלכע לייזט מעהר. יענע איז טאַקי אַ גרעסע׳ע געפרו׳בערין, האָט עטליכע קינדער, נאָר סיי ווי סיי קומט שוין עפּיס א־ויס קנאה, שנאה ווי געוועהנליך.

* * *

אַ דיענסטאָג פאַר מיטאָג, שרה־דבורה'ן געהט עפּיס גאָר נישט. כמעט קיין פּאַטשאַנטעק נישט געמאַכט. עפּיס געווען אַ פּאָר „קונים". האָבען זיי אויך חרטה געהאַט. די אַנדערע לייזען קיין מעשה נישט. מילא פון חיה־גיטלען — דאָס איז די איינע. די גרעסטע לייזערין אין דער ר..הע — איז דאָך נישט צו ר..דען. אָך — ס'איז נאָ־ נישט צו פערשטעהן וואָס מיט איהר איז: אַ מול־וואָך! — קלערט זי וועגען דער חיה גיטלען — איין „מענש אַליין". דער מאַן העלפט דאָך איהר נאָ־ נישט. ער מישט זיך גאָר נישט אין געשעפט. ער איז אין דער היים „ביי די קינדער". דרעהט זיך אַרום. נאָר זי אַליין, אַליין... קלערענדיג אַזוי דערזעהט זי עפּיס איינע אַ שטיקעל „פריצה" געהט פאַרביי און „וויל עפּיס קויפען. הא, וואויל! די רופט זי צו, ווייזט איהר סחורות, האַנדעלט, דינגט זיך. ווענען אַ קרייצער נעהט זי אוועק, און — צו חיה־גיטלען אַריין.

— אַ, וואָס טוט מען? אָבער אַ מאַן. — זי טראַכט און קוקט נאָך, אפשר וועט די „פריצה" צוריק־געהען, אפשר... זי בעמערקט ווי חיה־גיטל בע־שטעהט נישט אויף דעם פּרייז וואָס זי ניט — ס'איז נאָך דאָ אַ האָפנונג. אה, יענע שטעהט שוין אויסגעווייניג פאַר'ן געשעפט. אַ, הלואי.. ווען איהר חיים־מאיר איז דאָ וואָלט זי איבערגעלאָזט דאָס קרעמ'ל און געגאַנגען אַ ביסעל נעהענטער אויפ'ן וועג. אַזוי דאַכט זיך איהר יעצט. דער מאַן זוימט זיך עפּיס. ער איז געגאַנגען אַ האַלב־רוטצען טיבלעך צוריקגעבען דעם סוחר. זיי זענען אַ ביסעל געפלעקט. וועט מען זיי נישט קענען לייזען. ווער ווייסט, אויב דער סוחר האָט ביי איהם צוריקגענומען, אַז ס נעהט — נעהט מיט אַלעם!...

פון „געשעפטעל" קען זי ניט אַוועקגעהן, נאָר פון ווייטען קוקט זי אויף דעם „קונה", ווינקט צו איהר און ווייזט אַ פּאָהר שענע שקאָרפּעטען, טאָמער וועט דאָס העלפען — —

און חיים־מאיר — וואָס איז מיט איהם? די טיכ־ליך האָט מען ביי איהם יא צוריקגענומען, נאָר אויפ'ן וועג האָט מען איהם פערהאַלטען. ער געהט דורך אַ בית־מדרש'ל, רופט מען איהם צום „מנין". וואָס איז דאָס? די צייט פון דאַווענען איז דאָך שוין אַריבער. ער ווערט געוואָהר אַז דאָ וויל מען מתפלל זיין פאַר אַ קראַנק קינד. ער געהט מיט אַריין און איז מתפלל. חיה־גיטל'ס מאַן זאָגט דעם „למנצח" אין ווייגט ביטער.. זיין קליין קינד איז זעהר „שוואַך". ער דערמאָהנט זיך טאַקי אַז ער האָט איהם אַמאָל געהערט שטאַ־ק הוסטען, אַזוי מיאוס הארכלען... אַ רחמנות!...

חיים מאיר איז אויך וואַרם מתפלל — אַזאַ קליין קינד איז דאָך נעביך אין גאַנצען ריין פון עבירות.. ער בעט זעהר ערנסט און פערגעסט כמעט, אַז דאָס קינד איז חיה־גיטלס...

* * *

— וואו ביזטו דאָס געזעסען אַזוי לאַנג? — בע־גריסט שרה־דבורה איהר מאַן מיט אַ בייזער, ווען ער קומט סוף־סוף אַהיים..

— דו הערסט דאָך — פּע־ענפערט ער זיך — חיי־ גיטל'ס קינד איז קראַנק. האָט מען מיך גערופען אין בית־המדרש זאָגען „תהלים". ס'האָט געפעהלט אי'נער צום „מנין"...

שרה־דבורה פערטראַכט זיך... דיעזעלבע חיי־גיטל רייסט איהר אַרויס דעם ביסען פון'ם מויל און איה־ מאַן געהט בעטען פאַ־ איהר קינד...

שרה־דבורה איז אָבער אַ כשר'ע נשמה. איהר האַרץ איז ווייט פון שנאה.

— נעביך, נעביך! — ענפערט זי — טאַקי אַ רחמנית אויפ'ן קינד!

און גיי זיך אַליין צו ענטשולדיגען, איז זי מוסיף, רעדענדיג צו זיך אַליין:

— די „סוחר'טע" חיי־גיטל איז מיין קאָנקורענטין. אָבער וואָס איז די „מאַמע" חיי־גיטל שולדיג?!

ה—ק.

די פּאָליטישע לאַגע אין עסטערייך.

אם 20 ה. מ. וועיר דער עסטערייכישער רייכס־ראַטה ווידער געעפענט. די לאַנדטאַגע זענען שוין גע־שלאָסען געוואָרען. מאַנכע האָבען ערלעדיגט וויכטיגסטענס די וויכטיגסטע אויפגאַבען. אַנדערע האָבען געמוזט גע־שלאָסען ווערען אין דער מיט פון דיער אַרבייט, ווייל דאָרט איז געטרייבען געוואָרען געוואַלטיגע (ווי אין שטייערמאַרק און אין קראַין) אָדער שטילע (ווי אין גאַליציען) אָבשטרוקציע.

וועגען דעם פאָדערונגען פון די טשעכען אין די דייטשע געגענדען האָבען די לאַנדטאַגע פון ניעדער־עסטרייך, אָבערעסטרייך, זאַלצבורג און פאָראַרלבערג בעשלאָסען געזעצע, אַז די אַמטשפּראַכע אין אַלע גע־מיינדען און אין די לעהרערסעמינאַרע זאָל זיין בלויז דייטש. די טשעכען בעטראַכטען דיעזע געזעצע אַלס פּראָוואָקאַציע און פאָרדערן, אַז אויב די רעגיערונג וועט דיעזע געזעצע לאָזען סאַנקציאָנירען דורך'ן קייזער, זאָ'לען די צוויי טשעכישע מיניסטער ד"ר זאַטשעק און ד"ר בראַף תיכף דעמיסיאָנירען, און באופן זה וועט די קריזע אין עסטרייך אויסברעכען אין די ערשטע טעג. ווען דער רייכסראַטה וועט צוזאַמענקומען. עס הייסט אויך, אַז די ביידע טשעכישע מיניסטער האָבען שוין דעמיסיאָנירט.

אין אינפאָרמירטע קרייזען רעכענט מען דאָמיט, אַז דער רייכסראַטה וועט באַלד ווערען פערטאַגט ערען. די רעגיערונג וועט פּ־ופען ביז מיטע קינפטיגען חודש אונטערצוהאַנדלען מיט די פּאַרטייען. אפשר וועט זיך לאָזען געפינען אַ וועג פון דער קריזע. אויב נישט, וועט דער רייכסראַטה ענדע דיעזעס יאָהר ווערען אויפגעלעזט.

פּרייז־רעטהזעל.

פון די נאָכשטעהענדע אותיות

אאאאאא בב גג דדדד ההההה וווווווו ז ח יייייי כ לללללל מממממממ ננננננ סס עעעעעעע פּפּ צ קק רררררררר שש

זענען פאָלגענדע 16 ווערטער צו בילדען:

1) אַ היסטאָריש בעריהמט לאַנד.
2) אַ יודישער געלעהרטער און שטאַאַטסמאַן.
3) אַ יודישער נביא.
4) אַ גרויסער יודישער קעניג.
5) אַ גרויסע אינזעל אין אייראָפּאַ.
6) אַ גרויסע שטאָדט אין גאַליציען.
7) אַ פויגעל.
8) אַ יודישער קעניג.
9) אַ איצטיגער קאָיזער.
10) אַ גרויסער פּערזישער קעניג.
11) אַ מלאך.
12) אַ לאַנד אין מזרח־אייראָפּאַ.
13) אַ יודישער היסטאָרישער יום־טוב.
14) אַ לאַנד אין צפון־אייראָפּאַ.
15) אַ יודישער קעניג.
16) אַ אַמעריקאַנישע רעפּובליק.

די ערשטע אותיות פון דיעזע 16 ווערטער ערגעבען דעם נאָמען פון אַ בעריהמטען יודישען שריפטשטעלער.

די אויפלעזונגען זענען אַריינצושיקען שפּעטעסטענס ביז 8 טעג. יעדע אויפלעזונג מוז זיין געשריבען אויף דעם אויפלעזונגס־קוויט, וואָס געפינט זיך אונטען.

צווישען די ריכטיגע אויפלעזער ווערט געלאָזט און ווערען נאָכשטעהענדע 4 פּרעמיעס פערטהיילט:

ערשטע פּרעמיע: דריי בענדע געדיכטע פון מאָררים ראָזענפעלד.

צווייטע פּרעמיע: אַ נאָט־נעהענדען וועק־זייגער.

דריטע פּרעמיע: צוויי היסטאָרישע ערצעהלונגען: „דוד שפּירא" און „דון יוסף הנשיא".

פערטע פּרעמיע: פּיער טהעאַטערשטיקע פון אברהם גאָלדפאַדען.

פּרייז־רעטהזעל־אויפלעזונג.

די אויפלעזונג פון דעם פּרייזרעטהזעל אין נו' 41 איז:

1.	9.
2.	10.
3.	11.
4.	12.
5.	13.
6.	14.
7.	15.
8.	16.

נאָמען דעם אויפלעזער:

דייטליכע אַדרעסע:

דיעזע קוויטונג איז אויסצושניידען און אַריינצושיקען דער רעדאַקציע. אַנדערע אויפלעזונגען זענען נישט גילטיג.

GRANICA St. Kol. W. W. Ruble, austryackie korony, franki, marki i t. p. sprzedaje i kupuje najrzetelniej dla pasażerów, Specyalny Kantor wymiany wszelkich monet Władysława Herlza na stacyi „Granica". Pociągi tak przychodzące jak i odchodzące zatrzymują się przeszło godzinę. Kantor znajduje się w westybulu dworca naprzeciw kas biletowych stacyi „GRANICA".

פרעמיעס פאר אונזערע דירעקטע אבאנענטען.

1) ווער ס'אבאנירט די "יודישע אילוסטרירטע צייטונג" וועכענטליך אויף א **פיערטעל יאהר** דירעקט ביי דער אדמיניסטראציע בעקומט בחנם א שענעם **וואנדקאלענדער לשנת תר"ע.**

2) ווער ס'אבאנירט דאס בלאט דירעקט וועכענטליך אויף א **האלב יאהר** בעקומט חוץ דעם לוח א פרעמיע איינע פון די צוויי העכסט־אינטערעסאנטע היסטארישע ערצעהלונגען:

א) **"דוד שפירא"**, דער בעפרייער פון פראג.
ב) **"דון יוסף הנשיא"**, הערצאג פון נאקסאס.
ביידע שען אויסגעשטאטעט.

3) ווער ס'אבאנירט דאס בלאט דירעקט אויף א **גאנץ יאהר**, בעקומט חוץ דעם לוח אלס פרעמיע די ביידע אויבענדערמאנטע ערצעהלונגען: **"דוד שפירא" און "דון יוסף הנשיא".**

די פרעמיעס ווערען צוגעשיקט פארטא־פריי.

די פריהערע פרעמיעס: "שפיצקאפף" און "ספרי דר. רובין" זענען שוין אים גאנצען פערגריפען.

שאלות ותשובות.

(אין דער רובריק ווערען אויפגענומען פערשיעדענע פראגען פון'ם פובליקום, אויך אנטווארטען דארויף, נאר מוזען די פראגען ווי די אנטווארטען זיין ואכליך און קורץ געשריעבען).

תשובות אויף די שאלות אין נר' 37:

צו יוסף:

די עלטערן פון אייער כלה האבען זיך נור אזוי איינגעבילדעט אז מיט דעם [illegible] פון זייער קינד וועט זעהר לעבען געשטערט ווערען, זעהען מיר דען ניט בכל יום ווי קינדער פאהרען אוועק פון עלטערן קיין אמעריקא. וואס אמעריקא איז אביסעל ווייטער ווי לעמבערג, דארום בלייבט אין גאליציען, שרייבט זיי אפט גוטע בריעף זיי וועלען זיך דאך די נארישע איינבילדונג פון דעם קאפ ארויס־שלאגען. אזוי ראט אייך דער מ. סינעטער ארטה.
חזן.

מיין ראט איז איהר זאלט זיך ווענדען צו דער כלה'ס עלטערן. און זיי צו פערשטעהען געבען, דאס עס איז אונמעגליך. אז א טאכטער זאל איביג זיין ביי די עלטערן, די כלה אייערע דאנענען, וואס פערלאנגט. איהר זאלט זיך איין פעהלער מאכען. ווייזט נענען אייך ווייניג סימפאטיע, דען זי דארף פיהלען דעם שמערץ, וואס איהר וועט האבען דאפון. בלייבט דאהער אין גאליציען, די צו־קינפטיגע שווינערעלטערן וועלען זעהען, דאס איהר גיבט נישט נאך, וועלען זיי די טאכטער נישט צווינגען, זי זאל ביי זיי בלייבען, פאלס דאס וועט אויך נישט געשעהען, מוזט איהר וויסען אז די ליעבע פון אייער כלה צו אייך איז איין שוואכע, דארום דארפט איהר זיך ענטשליסען אין איהר צו פערגעסען, און זיכען אייער גליק געזונדערהייט.
— איידער מיט איין פעהלער.
בארשטשאב. ישראל שעכטער.

איהר פרעגט אויב איהר זאלט פאלגען אייער כלה, אדער דיענען 3 יאהר? אדער צו בלייבען אין גאליציען? מיין ראטה איז אלזא. דאס אויב איהר ווילט ערפילען אייער מענשליכען חוב, זאלט איהר אין קיין פאל ניט פערלאזען אייער כלה מיט וועלכער איהר זענט שוין פערלאבט געווארען. אויב אייער כלה שטימט מיט אייערע 3 יאהר דינסט, זא בעסער צו דיענען, אדער עטוואס איין אנדערן מיטעל... אונד צו בלייבען מיט אייער כלה — פאהרט און בעגליקט...
בודאפעסט. פ. שווארצפעלד.

מיין ראטה איזט דאס איר זאלט צוריק פאהרען צו הויז און ענדער דיענען 3 יאהר. און ווען איהר זענט אייער כלה נערען, וועט זיי אויף אייך ווארטען און איהר וועט איין פאלקאמענער מענש בלייבען.
דראהאביטש ירוחם בעלין.

איהר קענט די עלטערן אויפקלערען אז נאך דער חתונה מוז סיי־ווי־סיי די צערשיידונג פונ'ם קינד ערפאלגען, אין אזא פאל איז נישט קיין חילוק צו מ'וואהנט אין דער זעלבער שטאדט אדער עטליכע מיילען ענטפערנט, אדער אפילו עטליכע צעהנדליגע מיילען. אפשר וועלען זיי בעשטעהען די כלה נאך גאליציען — דורך אייך צו בעציהען לאסען. זאנסט זאל'ט איהר ליעבער אויף דער כלה פערציכטען, איידער קיין רוסלאנד צו פאהרען און דאביי איין זאלכעס גרויסעס און אונזיכערעס אפפער צו ברענגען.
פאדליפצע. יצחק וויניצער.

(פארטזעצונג קומט.)

בריעפקאסטען.

צו מעהרערע: 1) די פרעמיעס, וואס מיר געבען איצט, זענען בלויז פאר די נייע אבאנענטען, וואס אבאניר'ען דאס בלאט איצט, אדער זיי ערנייערן זייער אבאנעמענט. עלטערע אבאנענטען, וואס האבען שוין פריהער אבאניר'ט און בעקומען די דעמאלטיגע פרעמיעס, קענען די נייע פרעמיעס נישט בעקומען. — 2) האלב־יעהריגע אבאנענטען בעקומען בלויז 1 בוך אדער "דוד שפירא" אדער "דון יוסף הנשיא". יעדער פרויך תיכף אנצוגעבען, וועלכעס בוך ער וויל.

צו די אנפראגען וועגען "דער טאג"

איז מען מודיע, אז אלע אנמעלדונגען וועגען איבערנאהמע פון פערשליים, אגענטורען, קארעספאנדענטען און מיט־אַרבייטער זענען נענומען געווארען צור קענטניס. נעהערע מיטטהיילונגען וועט יעדער ערהאלטען נאכדעם ווי די רעדאקציע און אדמיניסטראציע וועלען זיין איינגעארדנעט.

Spezial-Verkehr nach Süd-Russland.
N. Katzner, Spedition u. Kommission
Podwołoczyska, Wołoczysk, Brody und Radziwiłów
Feste Durchfrachten von und nach Russland.
Export von Holzwolle, Eierkistenbrettern u. Sensenwetzsteinen
Steinkohlen, Antracit und Koks.
Tee in Originalpaketten mit kais. russ. Kronsbanderolle.

ראטטען אונד מייזע

מאכען דען גרעסטען שאדען אין דעם קעלע'ן א. מאגאזינען
דיעזע קאנן מאן אם שנעלסטען פערטילגען דורך מיינע פאן מיר ניי ערפינדענע פערטילגונגס־פאסטא, וועלכע איבעראל אונד פאן יעדערמאן אנגעווענדעט ווערדען קאן. — פרייז פער פאסטא קילא פל. 1.60 — ערציינע אויך דיא נייעסטע, פאן דעם פובליקום אלס דיא בעסטע אנערקאנטע מעכאנישע ראטטען־ אונד מייזעפאללע, וועלכע אללע ביזהעריגען ערפינדונגען אין דיעזעם פאכע איבערטריפט. מאן קאן מיט דיעזער פאללע 15 ביז 20 פאנגען, אהנע דיא פאללע ניי אויפצוריכטען. פרייז איינער ראטטענפאללע פל. 4. — איינער מייזעפאללע פל. 1.80 ביז פל. 2.60. — שוואבען אונד רוססענפאללע פל. 1.20. וויעדערפערקייפער ראבאט.— נייעסטע ציערדע פיר יעדע וואהנונג זינד פאסטאנזיכטסקארטען־ אונד פאטאגראפיען־שטענדער פאן 3 פאן 144 שטיק, פרייז פאן 1 פל. אויפווערטס צו האבען ביי דעם ערפינדער אונד ערציינער.
L. Posch, Spenglermeister
Wien XVII. Bezirk, Blumengasse Nr. 60.
ערציינט וואנד־ אונד טיש־אקווריען, פאגעלבאורקאבינען.

דארלעהען אויף לאזע
אונד אנדערע ווערטפאפיערע

דיא עמטליך נאטיערט זינד. געוועהרע איך אין יעדעם בעטראגע נעגען רעפאטשיין אדער אים קאנטאקארענט צו בילינסטען בעדינגונגען.
דיא ריקצאהלונג זאלכער דארלעהען קאן נאך וואונש דער פארטיי אויף איינמאל אדער אויך אין בעקוועמען מאנאטסראטען ערפאלגען.
אויך ביי באנקען, שפארקאססען אדער פריוואטען פערפפענדעטע לאזע אונד ווערטפאפיערע לעזע איך אויס אונד קענען זעלבע ביי מיר אים דעפאט בלייבען אדער פערקויפט ווערדען. אויף וואונש קענען דיעזעלבען שטיקע אויך זאגלייך נעגען אנגענעהמע מאנאטסראטען וויעדער ריקערווארבען ווערדען. וואביי דער פאללע קויפפרייז אבציגליך איינער ענטשפרעכענדען אנצאהלונג צור פערפינונג דעם בעזיטצערס דער לאזע שטעהט אונד דאך דאס פאללע געווינרעכט געוואהרט בלייבט.
Eduard Urban, Bankhaus,
Brünn, Grosser Platz 22/25
(im eigenen Hause)
סאלידע שטאבילע ווירערפערקייפער שטעללע איך אן.
פירמאבעשטאנד זייט דעם יאהרע 1869.

עפילעפסיע.

ווער עס אן פאללזוכט, קרעמפפען א. אנדערע נערוועזען צושטענדען ליידעט, פערלאנגע בראשירע דאריבער. ערהעלטליך גראטיס א. פראנקא דורך די
Privil. Schwanen-Apotheke. Frankfurt a. M.

10.000
הויזהאל־טונגען

בענוטצען בערייטס די פאטענט בוטטער "מאנאפאל".

דיעזע בוטטער איזט דער נאטורבוטטער צו יעדער בעציעהונג גלייך יעדאך בעדייטענד בילליגער. קיינע הויזפרוי פערזיימע איינען פערזוך דאמיט צו מאכען. ווא פאטענט בוטטער נישט פארהאנדען איזט ווענדע מאן זיך די־רעקט אן דער
I. Oesterr.
Pat. Butterfabrik „MONOPOL"
Krakau, Jasna 8.
פרייז פער ½ קילא קרא. 1.20.

Tylko tą marką ochronną

uznana za najlepszą

Zjedn. austr. akc. towarzystwo żeglugi parowej

„AUSTRO-AMERICANA“

Regularny **i bezpośredni**

ruch z Austryi do Ameryki, Kanady i t. d.

Rozkład jazdy: — **Ceny jazdy z Krakowa:**

a) z Tryestu do Nowego Yorku

		I. klasy	II. klasy	III. klasy
Martha Washington	17 lipca	K. 431·40	K. 355·10	K. 208·80
Argentina	7 sierpnia	» 431·40	» 330·10	» 208·80
Laura	21 „	» 431·40	» 330·10	» 208·80
Martha Washington	2 września	» 431·40	» 355·10	» 208·80
Alice	11 »	» 431·40	» 330·10	» 208·80
Oceania	18 »	» 431·40	» 330·10	» 208·80
Argentina	25 »	» 431·40	» 330·10	» 208·80
Laura	9 października	» 431·40	» 330·10	» 208·70

Ceny zawierają już amerykański podatek (pogłówne)

Dla pasażerów jadących przez Nowy-Jork do Kanady **obniżają się** powyższe ceny o **K. 20.**

b) z Tryestu do Argentyny przez Rio de Janeiro

Sofia Hohenberg	4 sierpnia	K. 731·40	K. 555·50	K. 118·80
Francesca	15 września	» 731·40	» 555·50	» 118·80

Cena jazdy międzypokładowa Kraków — Rio de Janeiro . . . . » 158·80

Zmiany zastrzega się

Jeneralna Ajencja dla Galicji i Bukowiny i sprzedaż kart okrętowych

GOLDLUST i SKA.

Kraków, ul. Lubicz 7. (naprzeciw dworca kolej,)— Lwów, ul. Na Błonie l. 2. jakoteż wszystkie prowincjonalne ajencje.

סענזאציאנעללע נייהייט!

בערייטס איבער די גאנצע וועלט פערבייטעט!

ענארם ביללינ!

מאנדליכט

איין וואונדער דער חעמיע אין יעדעם הויזע

זיננרייך קאנסטרואירטער אפפאראט. לייכט אונבעדינגט זעלבשטענדיג. קיין ברענשטאף נעטיג קיינע ווארטונג, דאהער גאראנטירט קאסטענלאז אונד דויערנד אים געברויך. פאלשטענדיג בערוכלאז אונד אונגעפעהרליך. צאהלרייכע אנערקעננונגסשרייבען.

„מאנדליכט“ מאדעלל M. I. II. III.

פרייזע: קראנען 3·60. 4·80. 7·— 11·—

פראנקא אונד אינקלוזיווע פערפאקונג געגען פאראיינזענדונג אדער נאכנאהמע דעס בעטראגעס.

Mondlichtwerk A. Seib jun. Warnsdorf 53/337 Böhmen.

MODELL II.

Sensationelle Neuheit!

Bereits über die Ganze Welt verbreitet!

Enorm billig!

MONDLICHT

ein Wunder der Chemie in jedem Hause!

Sinnreich konstruirter Apparat. Leucht unbedingt selbständig. Kein Brennstoff nötig, keine Wartung, daher garantir kostenlos und daurend im Gebrauch. Vollständig geruchlo und ungefährlich. Zahlreiche Anerkennungsschreiben.

Mondlicht Modell M. I. II. III.

Preise: Kronen 3.60, 4.80, 7.—, 11.—

Franko und inklusive Verpakung gegen Voreinsendung oder Nachnahme des Betrages.

Mondlichtwerk A. Seib jun

Warnsdorf 53/337 Bohmen.

קנאפף־מאשינען!

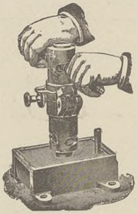

נעבסט צונעהערע צום זעלבסטאנפערטינען פון שטאף־ און לעדערקנעפפע פיר העררען און דאמען־קאנפעקציאן, מעבעל, וואגען עטצ. אויך טרעססענקנעפפע, דאפעל־קנעפפע זאוויא קנאפפטיילע (בוטצען) איינענעם פאבריקאט עבענזא אלע ארט פאזאמענטיר־ארבייטען ליעפערט צו זעהר בילינען פרייזען:

Posamenten & Knopffabrik

L. Taschner, Krakau, Grodgasse 6.

פרייזקוראנטע אויף פערלאנגען גראטיס.

העברעאישער פערנאונטערריכט.

דורך מיינע 32 קונסטפאלע העברעאישע אונטעררייכטס־בריעפע וועלכע איינען גרויסען טהייל דער העברעאישען ליטעראטור אין פראזא און פאעזיע אונד די גאנצע גראמאטיק אין פער שיערענען איבונגען ענטהאלטע קאן יעדערמאן דיא העברעאישע שפראכע אין קורצער צייט לייכט אונד גרינדליך אין ווארט אונד שריפט ערלערנען. האבע הונדערטער דאנקזאגונגען פאן שילערן.

פראספעקטע גראטיס. פראבענומער 1 קראנע אין מארקען. אויך אויסלענדישע

S. Walkowski, Krakau, Miodowa 16 Postfach 119

חדשה בספרות החנוכית.

„שפתנו“

ספר למוד השפה העברית עפ"י השטה הטבעית. מאת רפאל סופרמן וצבי שרפשטין.

חלק ראשון. (לשנת הלמוד הראשונה). **אלפא־ביתא ומקראה**

עם תמונות וציורים. מחירו כתר ועשרים הלר. פורטא 5 הלר. הוצאת „השרון“, פשמישל.

„שפתנו“ הנהו עפ"י סדורו המצוין, הדרגתו הנכונה, תכנו המענין והמועיל והדורו החיצוני — האלפון חמשיכללה־יחידי, תעולה על כל הקודמים. — פרוספקט מפורט ישלח לכל דורש.

הסכירה הראשית נמסרה אל:

Amkraut & Freund, Przemyśl (Galizien).

Lecznica chirurgiczna Zakład Roentgenowski

Dr. Artura Frommera

Godziny ord. 9—11 przedpoł. 3—5 popoł.

Kraków, Tomasza 18. Róg ul. Floryańskiej

Telefon Nr. 81.

Paul Nitkiewicz,

rzeźbiarz

dla towarów galanteryjnych.

WIEDEŃ XX. Bauerlegasse Nr. 22.

przyjmuje wszelkie roboty w zakres jego przedsiębiorstwa wchodzące.

Specyalista w wykonaniu rzeźbionych ram do obrazów, serwisów, skrzynek lekarskich, cygaretowych itd.

Zlecenia z prowincyi będą natychmiast załatwione.

Reparacye wykonuje jak najtaniej.

Zlecenia wystarcza przesłać kartą korrespondencyjną.

HOTEL-RESTAURANT

Rosenthal

Lemberg,

Rzeźnicka.

Telefon Nr. 1314.

א 19 יעהריגער יודישער

אודרמאכער־געהילפע

מיט ציינניסע אונד ווערקציינגע פערזעהען זוכט דויערנדע שטעללונג.

Nathan Rothfeld in Slawsko.

Pierwszy krajowy, hurtowny i częściowy
Skład Gramofonów
Józefa Wekslera
we Lwowie — Sykstuska 2 — Telefon 2088/II
w Krakowie — Grodzka 71 — obok Wawelu
poleca swoje stanowczo **bez szmeru najlepiej grające Gramofony**, oraz płyty z marką »Piszący Aniołek«, uznane przez pierwszorzędnych znawców za **najlepsze i najtrwalsze**

Odznaczona na Wystawie Jubileuszowej we Lwowie w październiku 1908.
najwyższem odznaczeniem **Grand Prix**

Cenniki darmo i opłatnie.

20.000 płyt polskich, ruskich i żydowskich zawsze na składzie. **20.000**
KORZYSTNA WYMIANA PŁYT
Części składowe i warsztaty reparacyjne na miejscu
Gramofon koncertowy z 10 płytami 60 K.
Przeróbka lub zamiana Pathefonów na gramofony, oraz wielki wybór Pathéfonów i płyt.
Jeneralne zastępstwo
Towarzystwa Ack. Gramofonów
z marką »PISZĄCY ANIOŁEK«
TRADE MARK — GRAMMOPHON

נעעהרטע הויזפרוי!
מיר ערזוכען אייך העפליכסט, אכטונג צו געבען און זיך נישט צו לאזען טיישען דורך דעם לויב פון „נייע" ציקאריע־פאקונגען, נאר צו זיין איבערצייגט, אז דער
עכטע „פראנק" קאפע־צוזאץ
וועלכען זיא האבען שאן ביי זיך צו הויזע זייט מעהרערען יאהרען אויספראבירט, איזט דער בעסטע אונד ווירד עס אויך ווייטערהין „פערבלייבען". —
מיר ערזוכען אבער זעהר, גענוי אכט צו געבען אויף אונזער
פאבריקס־מארקע — און — אינזער אונטערשריפט:

Henryka Francka synowie

וואס איזט יאנאל?
יאנאל
איז דאס בעסטע אללער
אינסעקטענפערטילגונגס־מיטטעל
דען עס טעטעט אונפעהלבאר
וואנצען, שוואבען, רוססען, מייזע, ראטטען.
פיר מענשען אונד הויזטיערע אבסאלוט אונשעדליך.
ריא העלפטע ביללינער אלס אללע אנדערען מיטטעל.

יאנאל איזט נור צו האבען ביים ערציינער אונד ערפינדער:
FRANZ SCHERHAG, WIEN XIV. Sechshauserst. 73.
Chemiker u. k. k. Patent-Inhaber.
פרייז פער $^{1}/_{2}$ קג.־פאקעט קראנען 2.
פערזאנד געגען נאכנאהמע אדער פאראיינזענדונג דעם בעטראגעס.
פערטרעטער אין אללען ארטען געזוכט.

א יונגער מאן מיט א גוטער באס־שטימע
וועלכער האט א שטאבילע בעשעפטיגונג (האנדווערקער, האנדעלס־אנגעשטעלטער וכדומה), קען בעקומען א״ס נעבענבעשעפטיגונג א אנשטעלונג אין דעם קראקויער טעמפעל־כאר. אויב די שטימע איז נישט אויסגעבילדעט, וועט מען זאגען פאר דער אויסבילדונג. נעהערעס צו ערפאהרען אין דער רעדאקציע פון דער „יודישער אילוסטרירטע צייטונג".

בקרוב הייבט אן צו ערשיינען
אין קראקא
א נייע יודישע טעגליכע צייטונג
מיט'ן נאמען
„דער טאג"
„דער טאג" וועט זיין רעדיגירט אויף דעם מאדערנסטען אופן פון טיכטיגע פובליציסטישע קרעפטע און וועט זיך בעפאסען מיט אלע פראגען פון עפענטליכען לעבען. ער וועט ברענגען יעדען טאג די אויספיהרליכסטע אינפארמאציעס איבער אלע וויכטיגע עראייגניסע אין דער אלגעמיינער ווי אין דער יודישער וועלט.
„דער טאג" וועט זיין א אומפארטייאיש בלאט.
נעהערע ידיעות וועלען בקרוב בעקאנט געגעבען ווערען.
לעת־עתה קען מען זיך ווענדען אלע ענינים [illegible] אויף פאלגענדער אדרעסע:
Buchdruckerei J. Fischer für Red. „DET TAG" Krakau.
אגענטען אוז פערטרעטער געזוכט.

Niederländische Lebensversicherung-Gesellschaft
ניעדערלענדישע **לעבענספערזיכערונג־געזעלשאפט**
דירעקציאן [illegible] עסטערייך: וויען 1 בעצירק, אספערנפלאטץ 1.
(אים אייגענען הויזע).
דיא געזעללשאפט פערזיכערט צו פעסטען ביללינען פרעמיען נאך פערשיעדענען קאמבינאציאנען אונד מיט גאראנטירטעם געווינאנטייל.
פערנער עמפפעהלען וויר אלס אייסערסט גינסטיג דען אבשלוס נאך טאריף 28. היעבי ווירד ביי אבלעבען דעם פערזיכערטען אן די הינטערבליעבענען (יורשים) איינע זעהר האהע פענסיאן, נעמליך 10 פראצענט דער פערזיכערטען סוממע, אונד טראטצדעם נאך אבלויף דער פארהער פעראיינבארטען פערזיכערונגסדויער אהנע יעדען אבצוג דיא עמפפאנגענען פענזיאן דיא פאללע פערזיכערטע סוממע אן די ערבען צור אויצאהלונג [illegible].
צור ערקלערונג דיענע פאלגענדער ביישפיעל:
איין מאנן פאן 35 יאהרען פערזיכערט 10,000 קראנען, צאלבאר אין 25 יאהרען, וואפיר יעהרליך 491 קראנען אן פרעמיען צו צאהלען זינד. (דיעזע פרעמיע קאנן אויך אין פיער־טעליעהרליכען אדער מאנאטליכען ראטען ערפאלגען.) אנגענאממען דער פערזיכערטע ווירדע נאך אבלויף פאן 3 יאהרען שטערבען, זא צאהלט דיא געזעללשאפט אן דיא ערבען איינע יעהרליכע פענזיאן פאן 1000 קראנען, אונד צוואר 22 יאהרע לאנג, נעמליך ביז צום אבלויף דער געוועהרטען אויפשובציט נאך אבלויף דיעזער 22 יאהרע הערט דיא פענזיאנסצאהלונג אויף אונד דיא געזעללשאפט פערגיטעט אן דיא הינטערבליעבענען אויסערדעם נאך דיא פאללע סוממע פאן 10,000 קראנען.
ציר אויסנאהמע פאן פערזיכערונגען אונד ערטיילונג פאן אויסקינפטען העלט זיך עמפפאהלען
Die General-Agentur der „Niederländischen"
Lobel & H. Taubes, Czernowitz.
מיטא־ביטער ווערדען אן אללען ארטען געזוכט.

Wiedeński Bank Związkowy
FILIA W KRAKOWIE — Rynek Główny, Linia A-B 44.
Kapitał akcyjny 130 milionów Koron. Fundusze rezerwowe 39 milionów koron.
Przyjmuje **wkładki** w rachunku bieżącym i na **książeczki wkładkowe**. — Podatek rentowy opłaca bank z własnych funduszów. Kupno i sprzedaż papierów wartościowych, walut i dewiz. Udziela pożyczek wekslowych i na zastaw papierów. Przyjmuje walory w przechowanie. Wypłaca kupony i wylosowane efekta. Przyjmuje wszelkie zlecenia giełdowe. Udziela ustnych i pisemnych wskazówek w tym kierunku.

Wydawca: M. Fischer. — Odpowiedzialny redaktor: J. Kreppel. — Drukarnia Józefa Fischera w Krakowie.